Масса а мехкий пролетареш, вlашаrlхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 13 ИЮНЬ, 1981 шу, ● № 72 (6362). ● Мах 2 кап.

Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски механизхьтта чакхдоахача заводе дика вlаштlехьдевнна дlачьош ду ЛЧ-24 яха технологически установка хьалъедта.

Уккхаза «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхаrlа хилийта!» яхача девизаrlа ларрача социалистически яхье тlехдина толамаш довхаш я № 7 йолчу гlишлон-монтажни управленера Увайсов lабдул-Муталиба кулгалду ийъларlча участка бетонщикий бригада.

Хьалха латтача коллективо хlара дийнахьа 15 — 20 процент тlехкхочашъю шеш нормаш. Нормаш тlехкхочашъеш lам уж барт тайна бетонщикаш, цар хьебеш бола болх дахкха гlалат доацаш дика бу. Ил технологически установка хьалъеча дукхадер царех тийша да. Цудухьа бригада а цун кулгалхо а дика хетабеш ба шоай белхлоцам.

СУРТА ТlА: Бетонщикий бригадир А.-М. Увайсов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦА ДОЛАДАЬД

Машинаньнъал дехьа а яьнна листача хьун овса юкъера аравккхаше а маькха кхай юкъе бодача наькъа тlа яьлар тха машин. Гонахьа бlарг дlа маккхоачча ухи дошо бесса лестача хьийбъача маькха кхаш. Шелковской района Ленина цlерагlча колхоза Къахьегама Цlеча Байракха, Къахьегама Сийлен кхоалагlча степена орденаш лелаеча коммуниста Овчаров Лаврентий Трофимовича кулгалдеча цхьоалагlча механизировании отряда да уж.

— Ялат хьокхаш касарех lодуллаш болх оерrболча комбайнашта технически гlулакх дара вlашаrlъеллача Балаев Рамзана кулгалдеча отряда коллектива къахьегамхой духьалкхийттар тхона. Житкаш а ехка латтача шин комбайна технически гlулакх деш боахкар уж кхашка удобренеш тувсаш йола самолет lохуашача а хьалгlеттача моттиге.

Гаьна йовццаш тхона бlаргайра кхай йистера мукх хьокхаш лела комбайн. Грузовой автомашин латтача наькъа йисте соц из. Цига тlадолх тхо а. Уккхаза ва Лаврентий Трофимович а. Грузовой машина тlа механизатореашта бене кхача ба. Хlара комбайна тlа а ухаш механизатораш кховбаш лел повар Геранина Марня.

— lуйрийна, делкъийна, сайрийна — кхозза кховб овха ялат чуацаш боахка нах. Уж биззалца хулийт царна кхача. Хlаьта кхозза юача хlамах цхьан саго дала дезар ах сом мара е дац, — йоах Овчарова.

Хlама йиа баьлча кхы са ца lоlеш дlаболабу шоай болх комбайнераш. Хlаьта кхача бахьаш ена машина аргlанара комбайнераш кхаба йода.

— Дерригa а эзар гектара тlа да тха гурахьа дlадийна ялат. Цунах 700 гектар мукх ба, вола — кlа. Дерригa ялат хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэцаргда. Мукх хlара гектара тlара планал шин центнер дукхаrlа болаш юкъера лаьрхlача 22 центнер баргхиларах са шеко яц, хlаьта кlа — 30 центнерал кlезаrlа доацаш. Из, бакъдар аьлча, хий деккача кхашка дlадийна да. хlаьта маькхах 50 гектар мара яц хий дуллаш, — йоах Лаврентий Трофимовича.

— Мел техника я шун кхашка ялат чуэцаш? — хаьттача:

— Ялат хьокхаш касарех lодиллара жатиаш ехка комбайнаш кхай юкъе яха йиш хургйолаш моттиг йоаккхаш йиъ комбайн я. Хьакхари ардари цхьана долаш бу цар

Репортаж

болх. Хlаьта цу хьисапе юкъера лаьрхlача 45 гектара тlара ялат чу ца ийцача дарг а дац. Царел совгlа ах сахьат далалехьа ялат хьокхаш касарех lодуллаш болх бе кхы а шин комбайн йолалургья. Тахан мара доладаьдац оаха ялат хьакха. Цудухьа я тахана ишта кlезига техника. Хlаьта кхоана мукх хьокхаш касарех lодуллаш уккхаза болх беш хургья ипатовски методаrlа колхозе вlашаrlъеллача цхьанкъаьа чуэцара - транспортни комплексана юкъейоаrlа жаткаш ехка ерригa итт комбайн, — жоп делар Овчарова.

— Масса дийнахьа чуийца доаккхаргда оаш ялат? — хаьттача:

— Хьунакъан чуэцара болх вlаштlехьбаккхаш доштулаш дуццаш ухк бетта иттлаrlча дийнахьа собрайн хилар колхозе. Цига социалистически декхар тlаийцар тха механизатораша балха нормаш юкъера лаьрхlача 140—150 процент кхоачашъеш къа а хьегаш, дерригa ялат 8—9 дийнахьа чудерзадаь дакхха, — аьлар Лаврентий Трофимовича.

Аэродром йолча оаrlорахьа тхо юха доаrlаш мукх хьокхаш касарех lобуллаш йоахкар жаткаш ехка комбайнеш. Хуьца а луш царел цаl лелаеш ба соакха комбайнерашта юкъе яьржа хиннача яхье колхозе хьалхера моттиг яьккха хинна Батищев Алексей, Ситалов Григорий, хlаьта вокхан тlа болх беш ба яхье шоллаrlа моттиг яьккха хинна Хайбулин Ризванк Гайзин Владимира.

Цу агрегаташа миштa болх бу хьожаш кхай йисте латташ уккхаза бар колхоза партхома секретарь Алешичкина Валентина Яковлевнех керттера агроном Цаболов Александр Сергеевичи.

Царца цхьана хьож тхо мукх мел цlена хьокх. Кхай тlа гlолла дика нийъ бита касарех уллаш боацаш маькха ка корабанзар тхона. Бовраига хьежна лоха хьокх мукх.

— Миштa хет шоана, лаьрхlача тайпара 8—9 дийнахьа чуийца доаккхалургдий шоана ялат?

— Хьунакъам чуэца новкъостал дара иттех комбайн яйта дош деннад тхона Сунженски района XX партсъезда цlерагlча колхозера. Уж хьейоаrlе-м вlаштlехьдергда, — аьлар Цаболов Александр Сергеевича.

Дlахо дийцар цо ялат чуэцара вlашаrlъеллача комплекса болх шоаш миштa вlаштlехьбаьккха дlабехьа лерзl.

Уккхаза, аэродром йолча чаьтараш тохаргда. Ялат чуэцаш болх бергболча юкъа царна кlал бийсаш йоахаргья механизатораша, шофераша, кlи-марса кампаме дакъа ловцаш хургболча кхыча нахa. Болх баьлча лувча йиш хургйолаш дlайха хий а долаш массехк душ оттаергья. Кхача дийнахьа кхоза колхоза столовера хьаrlаккухьаргба, к. кх. дl.

Ялат чуэцара болх са тесача дене бийсана цхьайтта сахьат даллаца бергба, хlама лара мара агрегаташ юха ца совцаеш. Царех хlаранетlа къахьегаш шишша саг хургва. Аргl-аргlа са а лоlаш бергба цар болх.

Дукха отрядаш я хьувкъам чуэцара вlашаrlъеллача комплексана юкъейоаrlаш. Ерригнех дийца в варгвац. Опыт lомве безам болаш вар цига дlа а ваха хьана веза болх миштa вlаштlехьбаьккхаб. Хlаьта цу колхоза къахьегамхошкара lомаде дукха да.

Тхо кхай тlара дlадолхаш мукх хьакха кхы а шин комбайн ера. Ялат чуэцара балхаш дераш латтар.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТlА: 1. Шелковской района Ленина цlерагlча колхоза толашаrlа бола механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) Батищев Алексей Хайбулин Ризвани; 2. Цу колхоза мукх хьокхаш йоахка комбайнаш.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР

Сийлен улга тlа

Гудермесски района «Белореченский» совхозе доакъар кийчдара дечи ишттаьнна чоrlа хlинара цхьа эзар тонн гарта рапсах юпа силос кийтьдй. рожах цхьа бlаь тонн йол дlаоттаьй аргlаш а дац. люцернах шн бlаь, тоня цхьоалагlча классаrlа йола сенаж кийтьяьй. Месячникал духха хlана на эшаш шера шоай lалашде дезаш долг доакъар кийчде лерхlаш ба совхоза къахьегамхой.

Уж балхаш толаме чакхдоах Берсанов Хож-Ахьмада кулгалдеча бригадерча механизаторашa. Гуш да цар доакъара лаьрхlа дlайийна хий на культураш дика хьийкъалга. Рапс чуийцай хlара гектара тlара 223 центнер а йоаккхаш. 25 центнер йол йоал рома хlара гектара тlаре. хlаьта люцерна уйй шера кхозза хьакха лерхl. Из а геттара дика хьийкъай.

Хьайбашта доакъар кийчдара ер эгтара бехкенхамеrlа йола ... йолга а йоакъийнар ... дехкхадешца сарле лакха йолаш къахьег Берсанова бригадапарча механизатораша. lуйрийна малх хьалбалалехьа дlаболабу цар шоай болх, хlаьта са дайначул тlехьаrlа мара машиний мотораш а доадац.

Царна юкъе яьржача социалистически яхье доккхий толамаш доахаш хьинарех къахьег косилка тlа ваrlача Вахидов lийсас, йол хьагульеча Эльдаров Хlароша, стогометателa тlа ваrlача Хунхер Сlаид-Хьасана, аьла аргlаш деча Радуев lаддала, Тайсумов Ахьмада. Дийнеи Сlаид-lале, доакъар хьетlакхухьача Бийнев Насрудде, Хнарнев Хаутена, Шамилов Махьмад-Эмие, кхьбараш. Юкъера лаьрхlача 140 — 150 процент кхоачашъю царех хlараме дийнахьара шоай балха норманз.

«Месячника хьалхарча вlнраrlа доакъар дукхаrlа дакхкара, кийчдара, цул дикал лакхъара республика колхозашa, совхозашa лелаьча социалистически яхье котъьалнарг а лаьрхlа республиканскн газеташ тlа чlоаrlдьча Сийлен улга тlа яьккхай «Белореченский» совхоз.

АВМ яхача агрегата шин сменаrlа болх а байташ доахкх баьца хьоар, массехк дй даьлча болх бе йолахургйолаш я вlаллаrlьар а.

Механизатораштa юкъе лаьржача социалистически яхье дина хьокхамаш гойташ къахьег косилкашца люцерна хьокхаш боахкача Абдулкадыров Тlахlира, Балиев Харувана, доакъар дlакхухьача Радуев Хуманда, Тазабаев Анде, Арсангиреев Ахьмада, кхьбараша.

С. АУШЕВ.

• • •

Сихлу балхаш

Месячника заданеrlа бар-бlаьи сэткъех тонн йол, кхо бlаь тонн сенаж, шн бlаь тонн баьца хьоар кийчде дезаш ба «Гудермесский» совхоза къахьегамхой.

Из гlулакх толаме чакхдаккхара тlатеlla балхаш деш боахк Аржабаригов Курбана кулгалдеш йолча бригадера механизатораш. Месячника хьалхарча итт дийнахьа цар кийтьай шн бlаь тхьо тонн йол, шн бlаьи тхьаьн итт тонн сенаж, дювзтиъе итт тонн баьца хьоар.

— Месячника заданеrlа дола доакъар кийчде тхоай йиз дlакхоачаргхиларах тешo. — йоах совхоза директора Чунчуров Шахруддина. — Хьинар айденнен балха нормаш дикка тlехкхоачашьеш къахьег беррнга механизаторашa.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

«Грозэнерго» яхача районни энергетически управленерча производствени коллентиваштa юкъе «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхаrlа хилийта!» яхача девизаrlа лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай республика энергоснетеме керттера лоархlаш йолча ТЭЦ-2 коллективо. Пхе бетта план тlехкховчаш а яь. Пламасlа лаьрхlачул совгlа по лаьккхай 4 миллион совгlа киловатт-сахьат электроэнергия 12 эзар гарта гигакалори йоахала энергия. Из толам баккха вlаштlехьдаьннад теплоэнергетически оборудоване бизза пайда а эцаш технологически режима ийса лелаярех.

Хьинаре къахьегарна белгалбаьнна ба уккхаза электромонтер Майоров Григорий, машинист Темирсултанов Ахьмад, къахьегама ветеран Иванушкин Алексей Михайлович, электрослесарь Антонов Эдуард, мастер Канарский Алексей, кхы дуккхабараш.

С. ХАЧАТУРОВ.

БАЛХАХ ДИКА КА ЙОАЛАШ

Грозненски № 2 йолча гlишлон - материалий комбината болхлоша 101,4 процент кхоачашъяьй пхе бетта кирпичк арахецара план, хlаьта битумин каьхат арахецара план 106,8 процент кхоачашъяьй. Дехгара дена лакхлуш йоаrlа гlишлон материалаш хьаерий къахьегама овсарле а. Ухк шера дlабахача пхе бетта из кхаьчай 102,2 процентага.

Белгалдаькха деза, кирпичк арахецаш йола кхоалаrlен битумин каьхат хьадеш йола вхелаrlен цехаш комбинате лелаеча социалистически яхье вехалдаш хьаллье лелаеш хьайоаrlаш хилар.

Шоашкара хьокхам луш къахьегаш я цу цехашкара къаьст-къаьста йола сменаш. Уж я пхе бетта план 105,3 процент кхоачашъяь Владимир Сергеевич Пашина кулгалду смена, керамически блокаш хьаеча цехера Ахмадов lийсай смена — план 111,9 процент, Ужаров Айсай смена — план 109 процент, Баталов Лечий смена — план 106 процент.

Къаьстта ала доаrlа цхьаццаболча болхлоех. Уж ба иттлаrlча пятилетка планаш хьал тоъал хьалха кхоачаш а яь. Ухк шера а шоай новкъостел гаьнна хьалха баьнна къахьегаш бола коммунистически къахьегама ударникаш, кирпичк пешка чура хьаравуттаераш Анищенко Николай, Матаев Мовлди, Александров Николай.

Х. АУШЕВА.

УКХ ШЕРА 11 ИЮНЕ ШУРИЯ ФЕРМАША ВАЬЧА ВАЛХА ХЬОККХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА

СВОДКА

Районаш	Хlара lеттаrlа дийнахьа яьстар (кг). 1980 шера 11 июне	1981 шера 11 июне
Наурски	9,3	9,9
Шелковской	8,2	9,2
Грозненски	8,6	8,5
Надтеречни	7,2	8,1
Назрановски	7,3	7,9
Гудермесски	6,0	7,9
Шалински	7,5	7,5
Малгобекски	6,3	6,7
Сунженски	6,2	6,7
Урус-Мартановски	6,9	6,4
Ачхой-Мартановски	6,7	6,3
Республике гlолла	7,6	7,9

ТХЬАМКА—ПЛАНАЛ СОВГlА

Веденски районе итара хьалха тхьамка дlадийна баьнпаб Орджоникидзе цlераrlча боахама колхозхой. Укх шера 90 гектара тlа хьалхихебу цар цу культура хьувкъам.

Тхьамка леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха яьннай Идрисова Даккалея Ленина орден лелаеча Байгаева Марусен кулгалду звеноа. Цар цхьаццайолча моттигашка оасар дара балхаш дlадоладаьд.

Колхозхоша декхар тlаийцад укх шера 150 тонн тхьамка пачхьалкхенна дохкаргда аьйна. Из планаrlа дохка дезачул дукха дукхаrlа да. Хlанз деча балхашка хьежача цар шоай декхараш толамца кхоачашдергхиларах шеко яц.

Ш. ТЕМУРКАЕВ, Веденски районни газета болхло.

ДОТТАГlЛЕН ВИЗИТАЦА

Доттаrlлен визитаца Грозне еннай Ангола Халкъа Республика МПЛА — къахьегама Парте политбюрон делегаци. Из еннай халкъа депутатий Советашта партийни кулгалдара КПСС опыт йовза. Делегацена керте ва МПЛА — къахьегама Парто ЦК пачхахьалкхен органий отдела сектора заведующи Дитуди Педру Симау. Делегацена ба Мошику яхача провинце МПЛА — къахьегама Парте провинциальни комитета халкъа lандела органий сектора заведующи — Мигел Фонсека Шигону, Кванза Нортэ яхача провинце парте провинциальни комитета исполнительни комиссе член — Мануэл Мухонгу, Куанду-Кубангу яхача провинце парте провинциальни комитета член — Жозе Намбуанди, Кунене яхача провинце парте провинциальни комитета отдела заведующи — Паулу Габриэл, Ангола Халкъа Республика Халкъа Ассамблея секретариата бехктокхаме болхло — Антонну Педру.

Делегацеца венав КПСС ЦК бехктокхаме болхло В. И. Меркулов.

Самардийнахьа делегаца членаша В. И. Ленина памятника юхе зизаш дехкар.

Цул тlехьаrlа Анголера хьаьший тlаийцар КПСС ЦК члена, парте Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Доттаrlал тlехьа къамаьл деш ноа. Власова дийцар КПСС областной комитето халкъа депутатий Советашта кулгалдеш беча балха формаехи методехи, жоп тийлар хаттарашта.

МПЛА — къахьегама Парте делегаци тlаийцар ишта Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова. Цо хьайшашта дийцар республика Министрий Совето КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш беча балхах.

Цу дийнахьа ангольски хьаьший Маrlалбике хилар, цига партийни советски болхлошца вlашаrlхийтеар.

Селхан анголински хьаьший республика а Грозне а предприятешка, Нохч - Гlалгlайчен белгалаrlа йолча моттигашка хилар.

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета сесси

Селхан КПСС обкома политически сердалон Шаrlа хилар шийтталлаrlа хержача халкъа депутатий Грозненски городской Совета яьлаrlа сесси.

Сессе дийцар а дешаш:

1. «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра хьакъехьара халкъа депутатий Грозненски городской Совета декхараш».

2. «Халкъа тlахьожама Грозненски городской комитета балхах».

Сессе чlоаrlйир КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра йолча халкъа депутатий Грозненски городской Совета организационно-массови мероприятей план.

Сессе массаьара комиссеш, горсовета исполком, цун отделаши управленеши, халкъа депутатий районни Советий исполкомаш декхарийла йир КПСС XXVI съезда решенешкара хьадоаrlа декхараш боньонек кхоачашдара тlадерзадаь хьадда болхаш чакхдаха.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

БЕРЛИН. Карл-Маркс-Штадт яхача городе СЕПГ ЦК Генеральни секретара, ГДР Пачхахьалкхин совета председатела, цу хоржамий округе ГДР Халкъа палате депутаталла кандидат волча Эрих Хоненкера дакъа а лоацаш хилар хархаркхой йоккха митинг.

Цига къамаьл деш цо белгалдир, мацар латтийтар а хаддаза чlоаrlбар а республика арахьарча политика лоархlамеrlа йола декхар да. ГДР-о дlахо а конструктивно гlо дергда КПСС XXVI съезде вов. Л. И. Брежнева хьалхаяьккха хьаддаи машарен предложенеш вахаре чакхъяхара.

●

РИМ. Христиански демократа А. Форлане тиганир Итале керда правительство вlашаrlйолла. Политически партей лидераша шоалаrlа консультацеш яьчул тlехьаrlа республика президентага А. Пертинега цох бола хоам бир цо.

Моттигерча политически обоарсветелаша хоам беш махиллара А. Форлане кабинет вlашаrlйоллара мандат тlа на эшаш хилар кердача правительствана шоай йишлаш юкъе бахна безаш хиннача партешта юкъе шlенхаштта вlашдухьалеш хиннача тlехьаrlа.

Кабинет вlашаrlйоллара мандат президента дlалургда кхыча политически деятеля.

●

КУВЕЙТ. Египте лаьцай эскара эпсарий группа. «Аль-Анба» яхача кувейтски газето беча хоамаrlа, лацна бахьан — АРЕ оборона министр хинна А. Бадауи авиационни катастрофе валара бахьанех болча официальни хоама уж раьза да хилар. Лийнача эпсараша, яздиу газето, тlеrlертта хьадеш из катастрофа вlаштlехьъяьккхар американски уйла йола инарал Абу Газали АРЕ оборона министралла «чакхваккха» гlийрта США Центральни разведывательни управлени хилар баьъдела.

●

НЬЮ-ЙОРК. Мексикан Канадан деловой гlоза рш духьала да «Къулбаседа - Американски кхьара рынок» олар вlашаrlйолла гlерташ США хилара. «Конференс борд» яхача влиятельни йола экономически тохкамий организаце даьла тохкамешца хьакойтачох, цу планаш тlа цариг гу Вашингтон гучахьа кхы а чlоаrlаrlа шоай лоала лой экономически lотоlабе гlерташ йолга. Ахкха цудухьа Мексикен Канадендухьала а цу тайпара альнис энергетика санна долча готтача доакъошка а хьакхолдара, йоах «Конференс борд». Цу механизма, белгалду тохкамий автораша, США-е моллаrlча тайпара а экономически а политически а тийша хилар лакхlалар къамаьл хьаштаца лархlар санна лерхl дукхачар.

(ТАСС).

КПСС XXVI съезде решенеш кхоачашъеш

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ДЕПУТАТИЙ КХАЙКАРАЛ КЪОАБАЛДАЬ ХЬАЛЛАЬЦАД

Иттлагіча пятилетна шераш нах чіоагіа тіаболийтта къахьийга шераш дер тха завода. Пхе шера пла-нал совгіа хьаьйй 3,2 миллион сома маьха продукци. Къахьегамо овсарле 146,7 процентага кхоачаш даьхьейнай, цу шерашка халкъа боахама дІаяхьийтай 2 миллион 251 эзари электросварочни машинка, кхыйола продукций. Дукхьашка кара а ерзаь хьае йолаенцай завод паччахьалкхен дикала Знак тІалатта цин яздели, хьалхарча дикала эггара ла-кхагІа категори йола 841 эзар сома маьха продукци.

ДІаяхача пятилетне уж толамаш даха віаштІехьдаьнад, эггара хьалха, КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш тешаме кхоачашдара завода партийни организаце, администраце, депутатски активо коллектив оарцагІьяккхдарах. Социалистически яхье толамаш дахарах 10-ча пятилетке цхьа сенна дукхаза а нарара кара тела ЦІе байрах тийнай тхона КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо. Шийна карагІдийннарех доккхал ду коллективо, хІаьта а уж даьдаьнна хІамаш, ярд вай — истори да.

Социалистически яхь кхы а шоргІа йоаржайттар КПСС аргІанара XXVI съезд Москве 23 феврале хьелл аьнна хиннача хоамо. Вай парте вахара цу йоахкача событена хетаьь хиннача митинге цІаькха юха а хьежар хьалхагІа тІаьйца хиннача социалистически декхарашка. Мехка хьалха латтача къахьегама коллективашнара масал а кийце, оаха лаьрхІар съезд хьаелла ди хьатІаотташ планал совгІа 40 эзар сома маьха продукци арахеца. Тхоай дош кхоачашдир оаха. ХІаьта съездо болх беш хиннача деношка а къахьегама овсарле лакха йолаш, цІагагІа хьинар айдаь болх бир ерригача коллективо.

Пропагандисташа, агитатораша болхлошта хан-хаяна-хьа йовзийтар съезда материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретара коввъоста Л. И. Брежнева доклад, «1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалаяра керттера лостамаш» яха СССР Министрий Совета Председателя ков. Н. А. Тихонова доклад, съезда делегаташен хьыпташен даь къамаьлаш.

Тхоаш долча заводе партийно-боахама актив йир оаха «КПСС XXVI съезда балха итогехи коллектива декхарехи» яха дош а дувцаш. Гулбеннараша чІоагІа уйла тІадиллийта ладийгІар съезда балхах, корта болчен творчески хьалешка хиннача цуй заседанеехи мадарреи безам тІаозаши КПСС XXVI съезда делегата КПСС Назрани райкома хьалхарча секретара Мякиев Абубакара Асхааба даьча къамаьлага. Съезда сийна лелаяьча яхье толамаш дахарех Памятни знак елар завода коллективана КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома цІерагІа.

Актива собране, белха тІара толамаш а дувцаш, цу цхьан хана белгалдоахар, халахете а, хІанз а долаш доа цІенхаштара кхоачамбоацараш. Номенклатурана соахка план кхоачашъяьнзар заводо. Кхоачаш ца еш юс пайдане дара план а, лоха я дикала эггара лакхагІа йолча категорех арахецача продукце процент. Материалаши комплектующи оатхалаши шоай ханнахьа ца лоаттаяр. Декадашка болх ритмично ца лелар, цхьаболча болхлой шоашта тІадилла гІулакх кхоачашдара дисциплина лоха хилар чІоагІа Іаатіьад предприяте балхах бухсоццаш хьахулача.

Белгалданкха доагІа, дикал лоха йола продукци дІакхехьийтарах заводо ахчанца дукха гІод тесна хилар. Цу дерригача кхоачамбоацарех а парте XXVI съездо дІа мадехара уж дІадахара чакхдаха дезача гІулакхех а дар актива собране хиина къамаьл. Цу балха кийчъе ваа производство а нах а. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, депутатски активо шоай дерригача низаш оарцагІдаха деза цу дешашта оттальча мероприятей планаш ерригача пункташта шоай ханнахьа кхоачашъяра. ХІанз керда кхадеш арахеца кийчъеш я производство, царех 2 дикала лакхагІа йолча категорех арахеца лерхІ оаха.

Тхона хетачох, укх тІехьарча хана къахьегам віаштІехьбаккхарех цунах мах телерех дикагІа йола формаш хилар тарра каст-каста, изъешиц юцаши йола балхеш цунах бухсоццаш хьахинараш хьежка мах телирий бригадни метод предприяте балха юкъейоаларо новкъостал дергда къахьегама овсарле сихагІча темпашца айяра, арахецача продукце дикал дикка тоаяра, из хьайрга бода мах лохбара. Заводе цу тайпарча къахьегам віаштІехьбаккхара формо чулаьцаб 600 совгІа саг. Уж бе керттерча производственни цехашкара болхлой. Карда цу доладелча дена цу системагІа болх бу оаха гІо деча производствах лоаргІаш йолча инструментальни участка болхлоша. Оаха хІана оца алапи къаьст-къаьста оатхалаш кийчъярах а ца эцаш, участкера арайовлача кийчача продукцех дац. Белгалданкха деза, віаши гІо - новкъостал дарои доагІар дикал дІахьа дехарои къахьегама овсарле 4 бетта 18 процент лакхъе йиш хиннийта хилар, тоъал товеннай продукце дикал, хІаьта дисциплинаген юкъарча гІулакха юкъе хІаране дакъа лацарген болхлой шоаш дукхагІа хьеж, начальникаши мастераши меттел. Бригаде къоначча болхлоша дикагІа Іомаю шоаш хорж специальность, кердача моттигаца сихагІа дІаІам уж.

Массаца а хоаш да, халкъа депутатий балха парте мел боккха лоархІам бу. Халкъо херж хилар саге доккха ираз да, цунца цхьана, цааьд боккха тешам болчара чІоагІа бехкенакхач тІа а буж цунна. Къахьегаме, общественни болх кхоачашбеча тхоашкара масал я гойташ, оахаь гІо де деза КПСС XXVI съезда исторически решенеш сихагІа кхоачашъяра.

Депутатски группа я заводе болх беш. Цунца ва СССР Лакхехьарча Совета цхьа депутат, вай республика Лакхехьарча Совета, халкъа депутатий районни городской Советий депутаташ. Харжархой тІанийбара хьадийла депутатски ЦІа да. Наказашка деза, хьакар эшаш, кхьча гІулакхаш ух цига нах. ТІаккха чІоагІа салоІаш хул, нагахьа санна сеннагІчунца даь а сага новкъостал де йиш хилча.

Цу гІулакха низ а хьинар кхо ца дара тхо дІахьехаш а, тха халкъо харжарий хьинар соадоаккхаш хІама хилар укх деношка республика Лакхехьарча Совета депутатий группо даь кхайкарал. Из къоабалдаь тІенйцача тха заводерча депутатаца доц лу 28 декабре шера план кхоачашъяра а планал тІех 200 эзар сома продукци йаккхара а коллективо тІанйца декхар кхоачашдеча макулла дукхагІа дола дакъа юкъехьорга, аьнна.

ХІара депутатага харжархоша тийина наказаш да. Сона а уж долаш да. Цхьабакъда, цхьадола наказаш лакхера новкъостал да хилча тха кхоачашде низ да кхоачашда. Масала, «Нохч - ГІалгІай АССР депутатаціа харжархой наказаш кхоачашдара чакхъяха оача мероприятей хьахьехьа» VII-лагІа хержача Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето баьча сесаи тІа яздаьд «Электроинструмент» заводда производственни корпуси цу завода болхлошта чуІе цІеноши сихагІа хьалдаь дахара новкъостал долда». Уж гІирсаш хьалдаь дахара оттальь хаваш я 1981 — 1983 шераш. Корпус хьалъяра лаьттаицера балхаш даьдаьннад, свали в хьатІаоаай, цхьабакъда, хІанз балхаш кхы дІахо долхаш дац Госплано 1981 шера корпус хьалъелга чІоагІ ца дар бахьан долаш. Из объект хьалъяь яьлча заводе болх беш бола мах 2,5 эзаренга дІакхоачабе лаьрхІа дар тхо.

Хьалъе лаьрхІадар столови, берий комбинат, хІаьта хІана уж дерриге гІирсаш хоадаь ха йоацаш хьа ца деш соцадаьд. КПСС обкомагарен республика Министрий Советагарен дех оаха из доц къоастадара новкъостал дар.

Хьалдеш латт 65 квартира йола чуІа цІенош. Цу гІирса хьаькъхьа къамаьл хиннад тха Нохч-ГІалгІай гІишлошъяра управлене кулгалхоша. ХІаьта тха декхар дика кхета а дка цар дош деннад тхова оттаьча хана уж хьалдаь даха.

Шеко яц, завода хІара къахьегамхочо 1981 шерей 11 пятилетки планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдеча шийгара доагІа дакъа лоацаргхиларах.

А. КОТИЕВ,
ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода бригадир, НГІАССР Лакхехьарча Совета депутат.

Цунна дерриге а гунахьа да

КІезига бац Лакха-Ноьре юрталошка лоархІаш бола нах. Царех цхьанех дувцаргда вай.

...Садовни даттар, Лакха-Ноьререча юрта Совета председатель Матагов Або, болх йисте а баьнна, дІавахка кийчвеннавар, шина цу хана чувьлар цун кабинете Калаев Хьуси. Цу юрта Совета депутат ва из. Председатела дукхьаш Іо а хайна Іо аьлар:

— Або, депутат хиларах тарра, сона тІадилла да юрта айеннача оагІорахьарча даьь тІа хий дихкар. Иштта дий ма?

— Иштта ва, — жоп делар цунна председатела, вийча кхача гІерт - хьигІ яхь уйла а еш.

— ТІаккха, аз ёдеш дола дехараш дукхьал дийца а дийце хІана дуц яхь хІама а ца деш?..

Из къамаьл соахка хилар. Лакхарча - Ноьре айеннача оагІорахьарча даьь тІа артизански гІув яхка бурув тоха дезаш дар. Дукхха ха яьнкхар кхы дикагІа бола моттиг ца нораяоагІаш. ВІаштІехьдоалаш дацар бурув тохаргдола нах лахара гІулахх а, цу балха эшаш дола ахча хьахийцадале а. ХІаьта а гІув яьккхар лакханоьрхоша. Хьуса сацале а ца сацар бахьан долаш.

Механизатор ва из шо. «Верхненаурский» совхозе бу цо болх. Хьуси ветеран а ва, производстве, хьалхалаттараш юкъе а ва. 35 шу да Калаева юрта боахаме къахьега. Дукха ха я цо, хІара деина беш бола болх ца хилча, шийваха ираже хила йиш ца хилар кхетадаь.

Дукхьашка хержаьац Калаев юрта Совета депутатала. Долче, цунах тешаш ба-их мах, боагІаш ба-их из волча. Шийна харжархошта хьалхашка къамаьл деш Калаева аьлар:

— Де йиш меліьар дергда аз шуя наказаш кхоачашдара. Аз кхетаду из дерригa а вай юрта деш хилар.

Даьсса хабараш дувдаш вац Хьуси. Цунах хьогге а тийша бе лакханоьрхой.

Хала болх бе юрта механизатора бар. Шера дикъе мичча хана а дукха хул цун болх а гІулакхаш а. Цхьабакъда, Хьусена цІакха а дицлац шийна депутатски декхараш. ХІаьта уш а дац цун кІезига. Амма из вац шийгара мелал гучаялийта лоаш.

Шийна юрт дукха езаш ва Хьуси. Цудухьа цун вахара культура лакха хилийтара шийна могар а ду. Подгорный яхача улица тІа ва из вахаш. Хьалдолелел шо цу улицагІа, тІаккха хоаргда шоана из миштта тоаль а хоаьь а я. Шеко яц, этта дацар из дешна порядок деда Іомабе. Нуаха, кхо улица тІа хьаранкхуасаш моттигаш нийсло-ра. Цу гІулакхашта духьала къовсам лоаттабе бийзар депутата. Цхьа, цу улица тІа бахаш бола беррига мах гул а баь, къамаьл дир цо царца, кхетадир наха из бакъ волга. Цига борт бир хІаране шийна цІеношта хьалхашка гаьнаш йоагІа еза аьнна. ТІаккха фу дир? ДІадахача шера бІаьсти баьццара ерзайир гаьнаша улица. Массехк шу даьлча. Йоакхий хургья уж, тІаккха цІенца хьалхашка Іийне Іохоаша а моттиг хургья, цо геттара раьза бергда мах, бернал яхаргда шоашка из болх бийтача. Иштта ва депутат Калаев Хьуси...

Калаев санна болчар дилла а сий ду нахa. Цун бахьан да уж хьинар долаш, къахьегам безаш, дог цІена, нахаца дика уйла йолаш хилар.

А. ХАЖМУРАДОВ,
«Путь к коммунизму» яхача Надтеречни района газета корреспондент.

Халкъа депутатий Ленински районни Совета эггара хьинар долаштІа болча депутатех лоархІаш, ба Социалистически Къахьегама Турпал, сощи лоархІаме пенсионер йола Ушакова Мария Павловнаи (сурта тІа аьттехьаръяр). Грозненски макаронни фабрика цеха бригадир Мулько Раиса Георгиевнаи (аьрдехьаръяр). Де довзача гІулакхий хьакъехьа царца дагайоалаш я райисполкома бехктокхаме секретарь Тулаева Жанна Хаджимурадовна.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХАЛКЪА ДЕПУТАТИЙ СОВЕТАШКА

ДЕПУТАТА ДИ

Укх деношка № 2 йолча профессионально - техни ч ески училища зале віашагІкхийттар Заводской райсовета депутаташ. Цу дийнахьа укхаза чакхдоаккхаш хиича депутата Ди хьадийллар райисполкома председатела С. С. Батаева.

Район социально-экономически дегІайоалаяча депутаташа лаьцача дакъахи депутатски группай постийи лоархІам ийберзи лаьца доклад йир райисполкома бехктокхамеча секретара В. С. Маслова.

ЧІоагІа безаме тІанийнар гулбеннараша парте XXVI съезда делегат, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагІвола оператор Ведерников Николай Иванович.

●

ГОРСОВЕТА СЕССИ

Чакхъьаннача халкъа депутатий Малгобекски горсовета сессе дийцар халкъа боахам дегІабоалабара даькъе КПСС XXVI съездо дІадехараш кхоачашдара халкъа депутатий Советашта хьалхашка латтача декхарех дола дош. Цу хьакъехьа председатела заместитела А. Б. Березенкова белгалдаьккхар, къахьегама коллективаша партийни, советски органий кулгалца, шерра яхь йоарнаяь къахьегилга парте XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш, пятилетка хьалхарча шера планаши декхараши тІехкхоачашдара.

Къаьстта теркам тІабахийта дийцар докладчика а цул тІехьагІа къамаьлаш даьча депутаташа а Л. С. Тимурзиевас, С. М. Коригова, П. А. Бусева, кхычар юрта боахаме латтача хьалех. Шура яккхара даькъе тІехьаюс «Сагопшинский» яха, ГІ. Ахриева цІерагІа йола совхозаш. Белгалдаьккхар комсаш лелаяра нах дукхагІа юкъеозара, уж кхеяра культура лакхъяра хІана де мел эшараш деш юрташкара Советаш ца хилар.

●

ОТЧЕТ ЛУШ Я ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТ

Халкъа депутатий Гудермесски горсовета тІехьарча сессе шоай балхах лаьца отчет луш хилар халкъа тІахьожама городской комитета председатель Р. Т. Аюбова. Цо а, хІаьта иштта депутаташа ВЛКСМ горкома хьалхарча секретара Н. А. Лачинова, Суворовюртовски юрта Совета председатела Г. М. Эльсаева, республикански психиатрически больница халкъа тІахьожамхой керттерча группа председатель М. А. Аспольская белгалдаьккхар халкъа тІахьожамхой хьинар тІа-тІа айлуш хилар. ХІана районе 2 эзар гаргга халкъа тІахьожамхо ва, болх беш 136 группеи 77 пости я.

КОМИССЕЙ ЛОАРХІАМЕ ДЕКХАРАШ

Моттигера Советаши цар исполкомаши декхарийла а паччахьалкхен гІулакхаши кхоачашдара къахьегамхой юкъеоий. Халкъа депутатий Советий органашта юкъе эггара массови ераш я массазара комиссеш.

Халкъа депутатий Малгобекски городской Совета чувоагІача 150 депутатех 132 депутат массазарча 15 комиссена юкъе ва. Цу комиссешта хьалхашка дукха декхараш латт. Цхьадола дош хул комиссе ше къоастале йиш йоацаш. Иштта гІулакх нийсделча исполкома кхьча отделашца, управленешца цхьана таь деш дош. Комиссеша леладеча гІулакхах пайда боал, нагахьа сайна организаторски балха тайп-тайпара методаш юкъе а кхуьлаш, цар лерттІа гІулакх віаштІехьдаьккхача. Болх тоабара чІоагІа лоархІамбоалаш я массазарча комиссеша исполкомо отделашца цхьана ю заседанеш.

Иштта, 1980 шера 12 июле промышленноста, юрта боахама массазарча комиссеша горплановой комиссеца цхьана заседани а яь дийцар районе моттигерча промышленности юрта боахамой 1980 шера хьалхарча эха бетта план кхоачашъярах дола дош. Цул тІехьагІа из дош сесса дувца а оттадир.

1980 шера август бетта промышленноста массазарча комиссей горплановои комиссеи цхьана заседани йир. Цига дийцар районерча цхьайолча предприятешен комсаш лелаеча совхозашек тиша аьцик гулдарей дІадаларей болх эсала белгах.

1981 шера массазарча планово - бюджетни комиссе (председатель депутат С. А. Демельханов) горфинотдела болхлошца цхьана кийч а даь дийцар «1980 шера Малгобекски горбыткомбината финансово-боахама гІулакхех йолча итогех» яха дош.

Дош дувцача хана гучадаьлар горбыткомбинато, де доагІаш дола тайп-тайпара гІулакхаш ца а деш, план кхоачаш ца яьлга. ВІарча хьакІадача паччахьалкхен план кхоачашъяьй, плана юкъе ца йоагІа метта лоаччараш а тегаш. Комиссе еннача предложенех исполкомо соцам бир 1981 шера метта лоаччараш тегар юкъе а хьош плана 15 эзар сома тІатоха. Цу гІулакхо хьакъехь тІехьарча хана массазарча комиссеша предприятей болх нІоаргагІа тохкилга, йола торонаш цар кайрегІа гучайоахилга.

Масал а гойташ дика болх беш я торговлен бытовой гІулакхийи массазара комиссе (председатель депутат З. Г. Цечоев). Торговле дешаш исполкоме дувца кийчдаь ца Іеш, цо доккха новкъостал ду исполкома граждански письмаши жалобаши къестаяра а.

Укх тІехьарча хана горсовета шийна сессешка ладийгІад культура, торговле, общественни кхачан массазарча комиссеша миштта болх бу.

Дувса ха йоацаш унахцІено лоралран социально Іалашо ран йолча массазарча комиссе къахьегама ветеранаш Советаца цхьана яьча заседане дийцар пенсионераш, тІема а къахьегама а инвалидаш балха тІа даийсбарах, царна материальни гІо дарах дола дош.

Исполкомо соцам тІаийцабар 1981 шера март бутт хьатІакхачалехьа «Малгобекнефть» НГДУ ОРСа кулгалхоша (нач. Ю. И. Гомкортиев) Сийлахь-боккхача Даймехка тІема инвалидашта сахарни диабет яха лазар долча наьхи лаьрхІа специализированни тика хьеллийла, аьнна. Технача гучадьлар ОРСа кулгалхоша шоашта тІадилла гІулакх лерттІа кхоачаш ца даьлга.

Эксплуатаце дІаяла лаьрхІа хиннача объекто хІакале болх бергбоацилга хайча пенсионераша мах боацаш новкъостал де лаьрхІар. ОРСа кулгалхоша из новкъостал а тІаэцанзар. ХІаьта шоаш а бац горисполкома решени кхоачашъяра де доагІар дийш. Кхетадеш махаллара, из дош юха а дувца дезаш оттад горсовета исполкоме. Цу гІулакха кийчо еш хилар комисси. ТІаккха 30 мае хиннача VIII сессе дош яха дийца а дийца из лоархІаме объект 1 сентябрь тІакхачале чакхъяккха декхарийла баьб ОРСа кулгалхой а гІишлошъераш а.

ТІехьарча хана дика тоабеннаб унахцІено лоралран социально Іалашо яран йолча массазарча комиссе, халкъа образоване комиссе болх (председателаш А. С. Темурзиева, Б. Х. Льянов).

1980—1981 шерашка горсовета исполкома заседанешка, райсовета сессешка дувца 50 дош кийчдаьд массазарча комиссеша. Уж дешаш кийчдеча къаьстта хьинаре къахьегаш хиннаб горсовета депутаташ П. П. Аниенко, В. Н. Галаева А. В. Сосновская, Т. А. Богданова, Л. Я. Мержоева, дукхаа кхыбараш.

Практикo хьахьоку депутатски балкага баьннача депутаташа дикагІа къальегилга. Халкъа депутатий Совето хадданза терием тІалоаттабу комиссей берригача членаша махулла дукхагІа инициатива а йолаш, хьинарегІа къахьегийтара. Ил гІулакх толамца кхоачашдара практике даькъа а лоацаш, Іомабе беза уж. КПСС XXVI съезда решенеши дІадехар кхоачаш а деш, уж дешаш къоастадe гІерташ къахьег Малгобекски горсовета исполкомо.

В. ЗАНКИНА,
халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкома секретарь.

НАХ ШОАШТА ТІЕХЬАБОАХ

Сунженски района Ленина цІерагІча колхоза № 1 йолча шурий ферма йоккха йоацача конторе дукха я сийлен грамоташ, вымпелаш.

Ер я «Яхье котваьннача» яха вымпел, цу тІа ладаь да ка доярка Алдамова Алпатуна еннай, аьнна. Из карара кара тела вымпел я. Кхоана из кхача мег доярка а йолаш болх беча Алпату йоккхагІча йишийга — Алдамова Аминатага е цул а йоккхагІча йишийга — Іаьсашта гІулакх деш йолча Яхийтага. Хьинна хов яхье котало Іаьсий леладеча Алдамова Зелиматага — цар наьнига кхоачий а.

Ферма Совето цкъа санна дукхаза а яхье хьалдара моттигаш хьежаьй З. Гуциевана, С. Бахаевана, кхыча дояркашта. Бакъда, вымпел эггара дукхагІа лелаяьй йижараша АлдамовгІар — районни Совета депутата Аминатек юрта Совета депутата Алпатуси. Иштта хьабоагІа уж йижарий Алдамовгіар, укъа цаІ тІаккха — вож котйоалаш.

Цхьабакъда, йижараша цхьайттаьагІча пятилетка хьалхарча шера беча балхага хьежача хьалха йоагІа аІамагІьяр — Алпату. Ферма дояркашта юкъе эггара дукхагІа шура яьнихай цо.

«КПСС XXVI съезда сийна лелаяьча социалистически яхье котало яккхарах еина сийлен диплом» — из ца фермана денна тІехьара совгІат. Цунна из деннад КПСС обкомо, НГІАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо. ХІаьта ферма хьайбаш лелдераша баьккха тІехьара толам: паччахьалкхенга шурей дулий дехьйра квартальни план ханал хьалха кхоачашъяр.

Фермана кулгалдеш ва опыт йола, балхах дика кхеташ вола С.-С. Бахарчиев. Бакъда, цунна а атта хургдацар, нагахьа санна дика гІоначий бецаре. Социалистически яхь віаштІехьйоакараш, керда мел дар дІадоладераш, къахьегама коллективага масал телараш ба Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Гелогаева Малкан, районни Совета депутат Алдамова Аминат, юрта Совета депутаташ Мачукаева ПаьтІамат, Баснева Яха, Алдамова Алпату. Ферме болх беш я массазара депутатски группа, депутаташ юкъебоагІа ферма совета, халкъа тІахьожама группана. «Къахьегама листока» редколлегена, санитарий пост.

Хьалхалаттараш чІоагІа беобу ферма совето. Котваьнначоа торжествени хьале дІалу карара кара тела вымпел, цох дуц «Къахьегама листока» тІа.

Цхьабакъда, тергал ца беш битац къахьегама дисциплина телхараш а. Цхьа доярка яр (цуй цІи йоанкхаргьац вай цо из во самал дІаьяккхандаь) шийна группарча довханга лерттІа ца хьожаш: е лерттІа кхабацар, е хаинахьа дептацар, е бидна тІехьайоалар. Ферма совето йийцар из. Цо решени йир шина бетта кхыча балха тІа из яхийта, аьнна. Бутт а балалехьа йовзаргйоацаш хувцаелар доярки. Цудухьа дехар кхоачеш а деш, доахама группа юха дІаелар цуна.

Колхозе цхьанкха дагьй а дий-хьог! болх бе кхоачамхилал нах болаш. Баьцадаараш леладеча бригаде, доакъар Іалешдеча е хьурнъам чуэцача эшаш хул нах. Цудухьа шоай мукъа ха нийсъелча баьцадаарашта оасар деча, хьажкІийн силос кийчъеча, хьатта новкъостал деш хул хьайбаш лелаераш. Царца массаза а хул депутатий.

ТХА ТЕРКАМЕ — БЫТ

КПСС XXV-чей XXVI-чей съездашка тІаийца социально-экономически программа лерригІа кхоачашъяро Іалашду къахьегамхой вахара боарам дІахо хадданза лакхлулга. Вай паччахьалкхена хьалхашка латтача керттерча экономически дешаех цаІ да бахача наха бытовой гІулакхаш дикагІа дар. Наьха материальни торо, культурни боарам лакхбаларца дукхагІа хул цара эшараш, кхеча хІамай дикали ассортименти тоалар лов.

Город Грозне дукха я болх беш бытовой гІулакхаш ду предприятеш. ХІара шера боккхагІа хул деча гІулакхий боарам, тоалу цар дикал, бегІа хул деча гІулакхий тайпаш.

Коммунистически парте съездаша бахача наха бытовой гІулакхаш дара оттадаь декхараш кхоачашдеча хьинаре даьъа лоац бытовой гІулакхаш дара дешашта йолча халкъа депутатий городской Совета массазарча комиссе. Депутаташа — цу комиссе членаша шер-шера шоай планагІа болх бу бытовой гІулакхаш деча предприятей — «Чечингшвейбыта», «Чечинтрикотажбыта», «Грозгорпарикмахерские», «Чечингобувьбыта» яхача объединеней кхьнрий болх тохкаш.

Комиссе шийна болх новк. П. И. Чуд керте латтача штате йовцача бытовой гІулакхаш дара дешашка хьожача отделаца, горпланаца, горисполкома оргинструкторски отделаца айхха бувзам а болаш бу.

Массаза а яхар мо, комиссе а горисполкома а балха планашка хьежжа комиссе заседанешка белгалъю тохкаргйола объекташ — бытовой гІулакхаш деча моллагІча цхьан объединене предприятеш, цига ши депутат хьожаву. Иштта белгалъю тохкам бергбола ханаши къоастаде деза керттера дешаш. Тохкамий дешаш тІадолаш массаза а лелаеш памятка я. Цхьабакъда, тохкам беча хана депутата хьалхашка латтача декхарий паькъашка а маІана а хьежжа уж дешаш хувцадала йиш йолаш да.

Тохкамо керттера лерхІар — бахача наха бытовой гІулакхаш дара болх миштта віаштІехьбаьккхаб хьажар, цу балха тІара кхоачамбоацараш, законаш толхадаь моттигаш хьагучаяхар. Справка хьисапе оттаяьча антана юкъехьу тохкамех хьехинараш, комиссе заседанешка дувц. Цул тІехьагІа дерригаш а хьавІашагІа а техе материал ю царех горисполкома заседанех горсовета сессех юкъейта.

— Тохкамех хьехинараш комиссе дІахейт тохкача объединене кулгалхошка, цхьана белгалду гучадаьнна кхоачамбоацараш дІадахара наьъкъаш, хенаши. Цхьабакъда, халахете а, юха тохкем беча хана гучадуьла кхоачамбоацараш хьалхагІа шоаш хиннараш хул: квитанцеш доацаш даь гІулакхаш, дІа ца хьош аллийта кога гІирс, ханнахьа тийга ваханза беракъаш, во тоабаь кога гІирс. Квитанцеш телац, маьхаш совдоах, гІулакх витцанитарни ду яхаш клиенташа чІоагІа летташ «Грозпарикмахерские» яхача объединене службаш. «Обувьбыт», «Швейбыт», «Телерадиоремонт», «Ремseason-бытотехника» яхача объединенеша во хьа а ю, во тоа а ю хІамаш, заказаш кхоачаш ца деш сов дукха гоаду, деш дола гІулакхаш кІезига да, и. кх. дІ.

Наха кхухьийтача кехьаш тІа дувцараш дукхаза тохкаш хиннаб депутаташ. Масала, «Салон красоты» яхача метте корта тессача цхьан клиентагара письмо дера. Сайна біаргабайра сона «тесса» корта. Бохам баьнна а елхаш а яр кхалсаг. Къахьа ди дар тІаоттадаь хиннар. ХІаьта цунах даькхадар цунгара пхи операци яьй — тессаб, биллаб, нийсбаьб, бокъбаьб, ехк хьекхай — аьнна ахча. Белгалданкха безам ба са, цу предприяте производственни дисциплина во хилар, мастерий йиш я шоай безам болла мах беха а а нагахьа санна клиент раьза ца хуле цунга: «ГІо, дІаьла, эшац хьа гуранкаш» ала а.

Цо хьакьох, администраце, партийни профсоюзни организацей оагІонгахьаре тІахьожам а хьехама болх а ца хилар.

ГІулакхаш деча сфере балха болча нахагара хьадех эстетикен нахаца этикен йолаш хулга. Иштта хила деза из болх віаштІехьбаккхарца, заказаш кхоачашдара оттаяь ханаш нийса лелаярца, хІамаш хьаяри тоаяри дикагІа чакхдаккхарца, хІаьта иштта, керттердар, нахаца Іимерза хиларца.

ГІулакхаш дикагІа дарца мастера, мастерске, ерригача быта служба сий, йоккхачон хозачен цІерашка а доалаш. ТІаккха сий миштта даргда, нагахьа санна, масала, химчистке дІачуенна костюм кхыъкке Іатташ а яь юхалуш хилча; тега дІаенна кхалнаьха коч кхыча размерах хьаяья кхыча гІоана нара магаш йоацаши хилча; ремонтера чуенна бытовой машни е прибор болх ца беш а дукхагІча хана оатхалаши маьхенаши дІаяькка а хилча. Цу тайпара фактащ тха комиссе кІезига гучаяьхаш.

Уж ерригаш а комиссе заседанешка лаьрхІе юцаш я. Цига хьек цу объединеней, предприятей, бытовой службай кулгалхой. Иштта заседанеш яьй комиссе бытовой гІулакхаш дара дешашка хьожача массазарча депутатски комиссе «Чечингшвейбыт», «Чечингобувьбыт», «Грозгорпарикмахерские», «Грозфоторазнобыт» яхача объединеней администрацеца цхьана.

Массехк выездной заседани хиннай Модай ЦІагІа, «Обувьбыте». Комиссе чІоагІа уйла тІайоккхит быта цІенна. Кастта рейд е лаьрхІад цига, цун ерригача службай балха цхьан хана бергба тохкам — шишша депутато, хІаьта из чакхбаьлча администрацеца цхьана заседани хургья. Дукха ха йоацаш халкъа тІахьожамен ОБХСС-ен викалашца цхьана кустарни промыслаш лелаеча наьхен бытовой гІулакхаш деча точкайи болх тохкаш хьа рейдо хьаьъеккхар, цхьана беш бола тохкама болх мел аьттув болаш хургбар. Законаш толхадьрашта бехк бе боккъо йолаш бац депутаташ, хІаьта халкъа тІахьожамхой йолаш я из боккъо. Цудухьа, вай юкъарча гІулакха дукха а пайдане гІа хургбар мотт сона из болх, нагахьа санна віаши айхха бувзам а болаш леладеча. Дага а дуваш оттаяь планаш, цхьанцадола дешаш цхьан къестадар, царех лаьца решенеш тІаэцар — из ба тохкамехи рейдехи гІойле ергйола некъ.

Е. ГОРЧХАНОВА,
бытовой гІулакхаш дара дешашка хьожача Грозненски горсовета массазарча депутатски комиссе председатель.

Кхоана — яйгача промышленноста болхлой Ди

ДЕЗАЧА ДЕННА — КЪАХЬЕГАМА СОВГӀАТ

14 июнь — яйгача промышленноста болхлой традиционни ди. Укх шера из дезду КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачаенгъе доладаларо къахьегама хьинар айдаьча хьалашка.

Иттлагӏча пятилетке толаме балхаш даьд яйгача промышленноста предприятеша. Пхе шера чухьнахьа дувхаду 26,5 миллион пазата барзкъа даьд республике, кога гӀирс — 8,8 миллион пар, тийга хӀамаш — 183,5 миллион сома маьха.

Алхха 1980 шера яйгача промышленноста предприятеша планал совгӀа маьхала яьккхай 737 эзар сома продукци. Болх беча цхьан сага лоархӀаш беь болх дикка дукхагӀа хиннаб. ХӀаране шиаший пятилетка ханал хьалха кхоачашйир В. И. Ленин вань 110 шу дузаш 326 болхлочо Сийлахь - боккхача Октябра 63 шу дузаш 367 болхлочо. Царна юкъе ба швейни объединене швеяш - мотористкаш Н. И. Пономарева, Р. Ш. Петросли, З. Г. Гусева, Л. Г. Дужина, Л. В. Солтаханова, Н. П. Морозкина, Грозненски кога гӀирса фабрикера болхлой М. Асамерсова, П. А. Жданова, Д. М. Сурцева, О. Б. Батрудинова, Назрановски трикотажни фабрикера М. В. Султыгова, Л. О. Чиллева, Л. М. Богатырева, дукха кхыбараш. ХӀаьта ишта Грозненски кога гӀирса фабрикера кога гӀирса деталаш йоаха Мурадянц Иван Христофорович, швейни объединенера барзкъаш доаха Хумидов Ширвани Алаутдинович, Исаев Амсудик Хасамбекович, Назрановски трикотажни фабрикера упаковщица Амерханова Юназа Ровват санна бола болхлой, шиша норма кхоачаш а яь, хӀана 1985 шера чотагӀа болх беш ба. Х-ча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяьй, 17 бригадо 7 цехо, 1980 шера заданеш — 38 бригадо, 8 цехо, 1587 болхлочо.

Балха хьоккамаш эгара дукхагӀа лакхдаьд швейни объединене коллективо. Цу объединене производства эффективности балха дикали лакхъяра дешаш партиюмо, юкъхьацарча партийни профсоюзни организацеша, боахама кульгалхоша даим уйла тӀайохийташ хиннад. Объединене предприятешна хӀара шера балха юкъеихукъ производства экономически эффективности продукце дикали лакхъяра тӀеераяьча организационно - технически мероприятей комплекс.

Керда техникен хӀанзара технологии балха юкъекхахьаро, тешшаме дика къахьетаро гӀо ду арахецача продукце дикал лакхъяра.

1980 шера тийга ча хӀамай 65 модела пачхахьалкхен дикала Знак енийя, ерригача хьвеча хӀамаех 32 процент дӀалоад лаккерча категорех а йолаш арахецача продукце. Иттлагӏча пятилетка тӀеххьарча шера арахийцай 4,9 миллион сома маьха сийлахьа пхисабарг тӀалатта продукци. Укх шера хьалхарча квартале дикала Знак лара аттестац яьй 42 модела, арахера йолайьй сийлахьа пхисабарг тӀалатта 38 модели «Н» яха индекс тӀалатта 20 модели.

Производственни мощностех пайда дикагӀа эцарен пазата хӀамаш дукхагӀа хьаярен даькъе дикка толамаш даьхад Назрановски трикотажни фабрика коллективо. 1980 шера предприяте планал совгӀа арахийцад ах миллион гаргга пазата барзкъа, укх шера а белх дика бу фабрика, 1981 шера январе — марте планал совгӀа хьа а яь арахийцай 240 эзар сома маьха продукци.

Иттлагӏча пятилетка заданеш тӀаийна социалистически денхараши кхоачащдеш толамаш дахерах КПСС обкома, Нохч - ГӀалгӀай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома «КПСС XXVI съезда сийпа лелаьча социалистически яхье котьъюнар» яха Памятни знак енийй швейни объединене коллективана КПСС XXVI съезда телача къахьегама совгӀатий памятни книга» тӀа дӀаяхьярах дола тешал а душ. хӀаьта 1980 шера а 1981 шера I квартале а болх дика барах КПСС обкома, НГӀАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхара кара тела Ше байрахх енийй Назрановски трикотажни фабрика коллективана.

Иттлагӏча пятилетке болх дика барах ордендаши медалаши енный республика яйгача промышленноста 29 болхлочоа Грозненски швейни объединене швеяшта - мотористкашта Плотникова Александра Васильевнана, Мажникова Любовь Дмитриевнана, гладильщицана Арсанукаева Лариса Керимовнана, Назрановски трикотажни фабрика укладчицана - упаковщицана Амерханова Юназа Ровзата «Знак Почета» яха орден енный, Грозненски швейни производственни объединене оснорвщицана Чиркова Валентина Михайловнана Къахьегама Сийлен III степена орден, швеяна - мотористкана Аждамова Матуся Магомедовнана, Грозненски кога гӀирса фабрикерча кога гӀирса мӀалхара доакъош тӀелетадечов Антонов Александр Георгиевича Къахьегама Сийлен III степена орден, Амбарцумова Вера Николаевнан, Астамиров Руслан бек Довлетовича, Евлоева Бийсолта Марема — «За трудовую доблесть» яха медаль.

Цхьайттаалгӏча пятилетке 18—20 процент дукхагӀа хьае лаьрхӀад продукци яйгача промышленносте. ДӀахо дукхагӀа арахецаргда наха дукхагӀа хоатташ дола дика товараш, эгара хьалха тайптайпара мӀадаш, яшаш, даьреш, гаташ, парех даь барзкъаш, чухьнахьен тӀехьнахьен дувхаду пазата барзкъаш, пазаташ, кога гӀирс, бежхех яь кийкаш, кхыяраш, дукхагӀа а дикагӀа а хьадергда берий ассортиментах дола товараш, товергья лаьрхӀача баракъай лаьрхӀача кога гӀирсен ассортименти дикали, къаьстта а кхалнаха лаьрхӀарий.

Уж дешаш къестадергда лакха балха оасарле йола механизаш, комплексно - механизированни автоматизированни линеш шерагӀа балха юкъехьахьара ларда тӀа капитальни гӀирсаш хьалдарен яйгача промышленноста предприятеш технически кхы тӀа а кийчъярен чотагӀа.

Цу шерашка республика яйгача промышленноста доакъошка дӀаяхийта лерхӀ тоъ йоакхий капитальни вложенеш. Масала, Грозненски производственни швейни объединенеца гор. Грозне хьалхье лаьрхӀад (1983—1986 шш.) 5 миллион сом гаргга сметни мах бола производственни корпус, Урус-Мартане — 1,9 миллион сом сметни мах бола швейни фабрика (1983—1985 шш.). Гудермесски района Новогрозный яхача поселие — 2,9 миллион сметни мах бола швейни фабрика (1983—1984 шш.). ТӀаьхьа шера 10 миллион сома маьха продукци дукхагӀа арахеца низ хургйа объединене производственни мощностий.

ДӀахо дергда Назрановски трикотажни фабрике производство шерьяра бахкаш. Цу деррига хӀамаша йиш хулийтаргья халкъа эша товараш дика дукхагӀа хьаде, царассортимент шерье а дикал томе а. Цхьайттаалгӏча пятилетке яйгача промышленностера промышленни продукце объем 20 процент йоккхагӀа а хиина, шера 71—72 миллион сомага дӀакхоачаргья. 1985 шерале пачхахьалкхен дикала Знак тӀалаттай арахеца продукци ерригача хьаечох 50 процент хилийта лаьрхӀад тийга яь хӀамаш, трикотаж 30 а кога гӀирс — 20 а процент. Текстилах хьабеча кхалнахьа кога гӀирса керда моделаш арахеца йоаленнай Грозненски кога гӀирса фабрика.

Боахамий кульгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша кийч а яь, чакхъяхаза яргьяц халкъа эша товараш дукхагӀа арахецара, производства эффективности берригача балха дикали лакхъяра даькъера КПСС XXVI съезда решенеш тешаме кхоачашъяра тӀеерзаьча организационно - технически, массово - политически, кхыча мероприятей берча комплекс.

Хоадамболлаш къовсам доаттабе беза балха тӀарча кхоачамбоацаращцей теркал ца деш дусараццей, производства деррига кхоачамех бизза пайда эцар, продукце дикал тоаяр, предприятеш кхы тӀа а технически сидагӀа кийчъяр, производственни мощностех бийдалахи рационально пайда эцар духьа.

Къаьстта уйла тӀаллийта еза инициативен корта бола гӀулакхаши дегӀаккхувлара, тӀадиллача гӀулакха хьалхара хӀара болхлочун бехктокхам лакхбара, кхоачамбоацараща, доал доаццаш, хӀаман хьурмат доаццаш, шоай балха декхараш дерттӀа кхоачаш ца деш йолча моттигаш машар хургбоацача, халкъа руакъаки социалистически доалахьени кхоа берггболча уйлаца парна кхетам балара. Яхь лелаераш, цар творчески къахьегара хилаяь за даргдоаца, шо-шоай планаши тӀаийца социалистически декхараши кхоачашде хӀара болхлочунга йиш хулийтаргйола хьалаш вӀаш тӀехьдахе деза. ШерагӀа йоаржае еза къахьегамца коммунистически гӀулакх хиларе тӀехьаре яхь. «ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!» яха тӀахьехам хӀара бригадена, цеха, участкана, ерригача производственни подразделенешта закон а хиина дӀаотта беза.

КПСС XXVI съезде белгал мадаккхара, шоашца дикахетар а дегагӀоз а яхьаш сега цӀагӀа чуйоагӀаш йола дикен хоаен хьаянь хӀамаш арахецилга бахача наха товараш хьадеш мел барий сийлахьа гӀулакх а профессиональни дегаоидле а хиина дӀаотта деза.

Л. МУРАТОВА.
КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома яйгачи кхачаки промышленносте а торговле а отдела заведующий.

КИЕВ. Оптови маьхах лаьрхӀача шу доладолча дейа планал совгӀа 200 эзар сома продукци маьхала яьккхай «Киевлянка» яхача базови экспериментальни трикотажни фабрика. На цифра 1.6-ш йоккхагӀа я коллективо шера тӀаийцача социалистически декхарел. Предприяте марки тӀалатта моделаш эцархоши чӀоагӀа кърдаш я. На тамаш а яц. 60 процент совгӀа дола тӀехьнахьа дувхаду барз[illegible] Знакаца белгалдаь да, хӀаьта модни долча хозача барзкъай дегьлагӀа дагӀа дараш «Н» (кердадар) яха индекс латташ да.

СУРТА ТӀА: художественни совета членаш (аьрдехьара аьттехьа) — планово-производственни отдела начальника заместитель Е. К. Заболотная, художественни совета председатель, фабрика директор С. И. Марченко, художественни лабораторе заведующи О. В. Веселовская, художникаш - модельераш М. Н. Мотовиловец, Т. Ф. Потерийло 1982 шера хургйолча берий моделий ассортимент ювцаш ба.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕЛОРУССКИ ССР. Хоза сийрда кофташ, свитераш, жилеташ, кхалнахьа элеганти барзкъаш, берий барзкъай хоза комплекташ — уж ерригa тӀехьнахьа ювлача трикотажа 70 модель арахец «Прогресс» яхача мински производственни объединене. Предприяте коллективо хадданза кердайоах барзкъий ассортимент. Укх шера керда модни барзкъаш арахецилга соахкарчунца нийсдича шоза гаргга лакхденнад.

СУРТА ТӀА: укх шера объединене арахецаргйолча трикотажни изделей керда моделаш.

А. НИКОЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьинар айденна

Грозненски района 1 Мая цӀерагӀча колхозе силос кийчъяра болх дика чӀаш тӀехьбаьккхаб. Эггара хьалха апрель бетта рапс чуэца болабелар механизатораш. Из хьекха лаьмачул тӀехьагӀа доакъара лаьрхӀа дӀайийна хиина ка бола культураш чуэца болабеннаб. Уж дика хьийкъай. ПланагӀа дикха дезар 150 центнер долаш хӀара гектара тӀара 200 центнер доакъар доаккх. Силос чуйоллача хӀоага ца хьагӀаьхкухьаш автомобилистера 15 машин я.

Хьинар айденна къахьег колхоза механизатораша КПСС члена Апаев Султана, Хуторской Анатоле, Эльмурзаев СаӀада, Абубакаров Хьусейна, кхыбараша. Дийнахьа 118 тоннага дӀакхоачаш доакъар хьикх Апаев Султана, дикха балха норманш тӀехкхоачашъеш балхаш ду водитель. ХӀанза шоферашта юкъе белгалбаьннаб Солтамурадов Ахмади Кирамулов Байрак.

Дика вӀаштӀехьдаьлад укхаза материальни а моральни а хьалдаш. Цудухьа къахьегама оасарлӀ лакха болаш къахьег колхозхоша, командировкие баьхача шофераша. ХӀара дийнахьа кхо бӀаь тонн гаргга силос кийчъяьъ укхаза. ХӀанзале 7300 тонн силос кийчъяьй ерригача планагӀа кийчъе езар 8300 тонн йолаш. План дикха тӀехкхоачашъе торо йолаш ба колхозхой.

Баьца хьоар а доаккх колхозе АВМ яхача кхаь агрегата. ХӀанзале кийчъяьд 223 баьца хьоара гранулаш.

Укх шера доагӀар кийчъяра кхайнадаьча меслечашех къаьстта хьинаргӀа къахьег колхоза механизатораша.

М. ГАДАЕВ.

ПОДЗОЛ ДЕХЬАРА

Социалистически мехкашкара хоамаш

БАГАНУР — РЕВСОМОЛА УДАРНИ ГӀИШЛО

Ударни ревсомольски гӀишло я аьнна кхайкхаьй Прикерулленски ара МНР а СССР а цхьана хьеш йола Багануренски кӀора разрез. МРСМ путевкашгӀа цига ух еараш беза къона специалисташи квалифицированни болхлойи.

Багануренски кӀора разреза кӀайлен тӀа хьаергья республике эггара йоккхагӀа йола доагора-энергетически комплекс. Цун хьалхара аргӀа кирарча пятилетке эксплуатаце дӀаллар Ӏадаьвате лоархӀаме да мехна халкъа боахама. Комплексо дургда МНР эшача деррига чӀоагӀача доагорах 35 процент.

Ревсомола ишта дакъа лоацаргда моттигера спортивни гӀирсаши культурно-бытовой объектия хьалъечи, йоакхо ергья къонача болхлой профессиональни говзали юкъарча образоване уровени лакхъяра гӀуланха.

(АПН).

ЦХЬАНА НИЗАШ ТӀА А УХНИТАШ

Болгаре юрта боахам толамца дегӀабоалабара кӀезиначa лоархӀаме бац Ӏилмацара бувзам. Масала, чакхъяьнача пятилетке Ӏилмахой гӀоица укхазе хьадаьд томатий, сибаза, тхьамкий, боамбе, кӀиш керда, дикагӀа хьувкъаш дола сорташ. Верригача мехка цу юкъа доакъошта юкъейоалайй 120 совгӀа изобретени. Карарча пятилетке болгарски Ӏилмахойи специалистийи низаш, къоастадь вьлча, кердадераш сел кхеара эффективнегӀа йола методаш лакхара тӀадероадь да.

НРБ эггара хьалха массехк шу хьалха Разградски округе хьайир юрта боахама йола Ӏилмо-производственни совет. Опытни низашкей участкашкен цар тохкамаш ду баьцовгӀай кердача тайпашта, творчески пайда эц хьалха латтача советски опытах. Цӏи хезача Ӏилмахочо академика Н. Братанова култал а деш болх беш йолча специалистий совета чӀоагӀа контакташ я мехка Ӏилман централашца, къоастадь вьлча, Генераль-Тошево яхача городерга кӀишех гейаргийи институтаца. Дукха ха йоацаш укхаза хьадаьд «алнеска» яхача безости кӀан керда дика хьувкъаш дола тайпа, цунна тохкам бергба разградски опытни полигоне.

(АПН).

ПЯТИЛЕТКА ДӀАНОЛАЯЬИ

1981 — 1985 шерашка мехк социально-экономически дегӀабоалабара хьалхара яхе шера план кхоачашъеш ба лаосски къахьегамхой. Белгалъяьча программа кертте ра декхараш — экономически тӀехьадисар дӀадаккхар, боахам хьалбелга шердар, халкъа вахара уровень лакхъяр, просвещени укхӀеко лоралра дегӀадоаладар, квалифицированни кадраш кийчъяр.

Плана тӀа лаьрхӀа да тайптайпарча доакъошка СССР-ца цхьана гӀулакхаш леладелга дӀаходахьа. Советски Союзо дакъа а лоацаш ЛНДР хьалъянь а хӀанз еш латта а халиъбоаланза социально-бытовойн объект 34 я. Вай мехко лоакъоста дергда проектно-изыскательски балхаш чакхдаха, гӀо дергда оборудованеци техникаци, хӀаьта ишта специалистащи квалифицированни болхлойи кийчбеча. 1976 — 1980 шерашца нийсдича бешха совгӀа-вӀашагӀа йоацаш 3,5-за дегӀайоагӀаргья СССР-ий ЛНДР-ий юкъера товарообмен карарча пяти[illegible]

(АПН).

ТӀЕХЬ ТХОВ ЙОАЦАШ

ТӀехь тхов а боацаш йола 25 этнографически музей я хӀанз Румыне. Царех эггара йоккхагӀа а дикагӀа а лоархӀаш яр я Бухарестера юрта музей. Къаьнача парна гаьнашта кӀал, хозача оаре го нахьа го йиш я мехка тайптайпарча минингашкара хьекийхье ахархой кӀешеш, боахама эша гӀирсаш, дахчах даьча гӀирсий образецаш, кха хьайраш. Цига ухача наха из да халкъа [illegible] йаьхийча традицех, массехк бӀаьшеро чулоаца румынски юрта вахарахи юртахи дола боккъонца дола дувцар. Юрта музей — бухарестций еза сагоӀа моттиг, цига ухача дукхача туристашта столица хоалеш ца І.

В. САМОШКИН,
АПН соб. корр.
Бухарест.

ХАЛХАРА МАРАФОН

Халхара рекордаш, спортивни яраш а санна башха дукха яьац. Духхьал цхьан шера лелаинзар американца Джордж Томпсона «дунен чемпиона» титул 342 сахьата вийнавар из халха. Дукха ха йоацаш англичанкаш Бабс Спиари Бриджит Поун «диско» яхача стилах 349 сахьата халхабийхар. Из толам Генесса рекордий книжка тӀа хьоргба.

Шин кӀирагӀа лаьтта марафон йолаш хӀара сахьат массаза доал пхе минута перерыв, хӀара ялх сахьат массаза доал тхьагӀара бахара кӀезага хан луш хиний халза бийнараша. «Эггара халагӀа хиннар да, — аьлар тӀехьагӀа журналисташка 27 шу даьннача Спиара, — халхаювлалашехьа ца тхьовсар».

(АПН).

Шоай боккъонаш лораеш барашта чхьонкар еттлга хӀара дийнахьара гӀулакх хиина дӀаэттад оанхарий хьасане нахах летача американски «порядок лораерийн» салтийн. Полицейски чхьонкар етт гражданскийи социальни боккъонаши бахьан долаш лоаттабеча къовсама активисташта, американски городий «Ӏаьрзча цӀока дарий» кварталашка бахача наха — неграшта, пуэрториканашта, индейцашта, кӀезигача къамех болча ахьча вихалашта. Цхьайолча хана дикха тӀаӀаар тӀаоттаду, нах боебу полицейски форма тӀаювкараца. Американски полицейски террора пачхахье яьй, миллионаш бола мехкара нах адамий доаца вахара хьаь, халонаш тӀалаттай ба, — белгалдаьккхад шеи къамый деш расови политически репрессешта дуьхьалерча къовсама Къамий союза исполнительни секретара Ш. Митчелле.

АП-ТАСС сурт.

ХОЗА БАРЗКЪАШ — НАЬХА ДЕГАГӀОЗЛЕ

Доккхий социалистически декхараш тӀаийцад цхьайттагӀча пятилетка хьалхарча шера Грозненски швейни производственни объединене хӀамаш тегараш. Шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, планагӀа лаьрхӀачул совгӀа 300 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци арахеця, пачхахьалкхен дикала Знак йола хӀамаш 58 моделах тега йолае, ерригача арахецача продукцех 33 процент яр лаккерча категорех хилийта дош деннад цар.

Шоаш тӀаийца декхараш толаме кхоачаши тӀехкхоачашиш дара «ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!» яхача денагӀа шерра социалистически яхь йоаржаяьча объединене хӀамаш тегараща безза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цу яхьа юкъеэзай ерригача филиалий, цехий, участкий коллективаш, берригa болхлой. Пхе бетта яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий итогаш йича цхьаккха коллектив яц ше укх шера тӀаийца социалистически декхараш толаме кхоачаши тӀеххкхоачаши ца деш. Цудухьа швейни производственни объединене коллектив бӀарча хьанийцача шин социалистически декхараш тӀехкхоачашдеш хьайоагӀа из. Дерригача технико - экономически хьоккамий пхе бетти плани тӀехккхоачаш а яь, заданел совгӀа цо маьхала яьккхай 116 эзар сом мах бола продукци. Пачхахьалкхен дикала Знак йолаш укх шера цига арахийцай пхи миллиони 862 эзари сома маьха тайп-тайпара продукци, из хул объединене арахецача ерригача продукцех 30 процент. Шера тӀаийцача декхарегӀа лаккхера категори йолаш арахецача продукце боарамга кхача кхо процент мара йисаяц. Уж къахьегама толамаш объединене хӀамаш тегараша хетаду яйгача промышленноста болхлой дезача цӀейна.

Овсаре къахьегарах совгӀа, укх тӀеххьарча хана дукха мероприятеш чакхйоах объединене производства эффективность, арахецача продукце дикал лакхъяра. ХӀара кӀирагӀа цкъа дехашка чакхдоах продукце дикала ди. Цига дакъа лоацаш хул цеха начальникаш, технологаш, мастераш, контролераш, объединене ОТК викалаш. Хьаю продукци дикагӀа хилийтара марагӀаьнараши дӀахо де дезараши белгалдоах цига.

Шоаш хьеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак а ца нийсолийташ, лаккерча категорех йола продукци эггара дукхагӀа арахецарех я Тришкина Валентина Алексеевна, Мельсигова Татьяна Николаевна, Баудинов Ӏалаудин Баудинович керте латтача шоллагӀча, йиълагӀча, ворхӀлагӀча, барзкъашта доггамаш а деш зизаш дехкача Шербина Мария Александровнас кулгалдеча цехий, Бочигаева Лидия Васильевна керте латтача Веденски № 4 йолча филиала коллективаш. Шоаш хьаеш мел йола продукци пачхахьалкхен дикала Знак йолаш мара ца хулийташ я мастераш Коолтина Нина Степановна, Лекарева Ольга Николаевна, Азарова Зинаида Ивановна керте латтача хӀамаш тегарий бригадаш. Цар опыт шерра пришаш латт объединенена предприятей бригадашта юкъе. «ТӀехдика продукци арахеца бригада» яха сийлен цӀи яккхара къовсам лоаттабеш итташ бригадаш я укхаза.

— Барзкъа дика хилар дукхьал ца чӀоагӀа хиларахи баьккха маьа хоза хиларахи дикалаш дац. ХӀаназарча хано дӀадехаш дар да тийга барзкъаш тӀадийхача дика товш а хоза а хилар, — аьлар профсоюзе фабкома председатела Дудникова Татьяна Петровнас. Цу дакъе боккха лоархӀамболаш я барзкъаш дага а доггаш зизаш дехкача цеха коллектив. Тха объединенерча ялх цеха, филиала коллективаша тегаш дола барзкъаш хоздеш, наьха безам тӀагӀоргболаш уж хулийтар из коллектив я. Цу цеха болхлоша даг а догаш, зизаш дехка баракъаш торгови организацеша чӀоагӀа хоатташи ийдархоша дика дӀаэцаш да.

Б. КОСТОЕВ.

АВТОМОБИЛИСТАШ ВАХТЕ ЛАТТ

Шалински автотранспортни предприяте коллективо декхараш тӀаийцад карарча шера плановни заданеш 25 декабре кхоачашъе. Автомобилистий социалистически декхараш тӀа аьннад цхьайттаалгӀча пятилетка хьалхарча шера коллективо пайда бара, мовхьаш дӀа-юха кхахьара, пассажираш дӀа-юха кхувлара план 101,5 процент кхоачашъергья аьнна.

ХӀаьта мишта лоархӀабу транспортникаш тӀаийцача декхарех?

Хьалхе а белгалдаккха доагӀа, автомобилисташа пхе бетта план дерригача технико-экономически хьоккхамашта тӀеххкхоачашъяьлга. Масала, мовхьаш дӀа-юха кхахьара план 151 процент, пассажираш дӀа-юха кхувлара — 107 процент кхоачашъяьй.

Шалински АТП ерригa парк хӀана яц аьнна пассажирашта гӀулакх деш я. Цудухьа предприяте кулгалхой, партийни организаци, профсоюза транском шоай декхар дика вхетадеш ба материально - технически базе чӀоагӀъяра, транспортах юкъара пайда ийбара проблемаш къестаеча. Шерагара шерага тоалуш доагӀа укхаза автотранспорта технически гӀулакх делга, водителий къахьегамен бытен хьалаш. Масала, ремонтни цехашка увттаю эггара керда гӀа йола автоподъемникаш. Укхаза вӀашагӀйоллаш я агрегатий лаьрххӀа йола склад, йовхалца Ӏалашъяь я Ӏаи заманахьа ремонтни балхаш дергдола зона. Хьалъяь йоалаш латт цхьан сахьата 35 машина гӀулакх де торо лургйола механизированни мойка.

Къаьстта ала безам ба са автотранспортни предприяте водителашта юкъе шерра баьржача къахьегама тӀехьа лоаттабеча къовсамах лаьца. Пропускной пункта ислаца хоза кийчдаь хьалтеха доахк хьоккхамаш тӀадола Улташ. Царех цхьанне тӀа — хьалхе лелаеча транспортникий цӀераш. Уж ба Очаев Султан, Джабраилов ИбрахӀам, Алимов Сайпи, Чикаев Хьадиз, Сатуев Ризван. ШоллагӀчу тӀа Дачаев Шамила, Камиов Мувсас кулгалду хьалхалатта автобригадаш я. ХӀаьта предприяте доазол тӀа коммуниста Ш. Дачаева кулгалдеча автобусий водителий бригада сийна урагӀъхийтай къахьегама сийлен байракх.

Хьалхара моттиг яьккхача водителий коллективана 200 сомага кхоачаш, шоллагӀа моттиг яьккхачоа — 150 сомага кхоачаш, кхоалагӀъяр яьккхачоа — 100 сомага кхоачаш ахча совгӀаташ лу.

Къахьегама тӀехьа лелаеча яхье белгалъяьннача экипашта «ДикагӀйолча экипаж», «Хьоккхам луш наха гӀулакх ду экипаж» яха цӀе вымпелаш лу.

А. МУЦУРАЕВ.

Яздархочун Базоркин Идриса 70 шу дузаш

ВАХАР ЛИТЕРАТУРАЦА ДОЛАШ

ХІара къамин литературе болаш ба кхыча йоазоп хешка хьежача къастта йоаккхача говзалца белгалбаьнна бараш. Вай литературага хьежача паттачарех ва Базоркин Муртаза Идрис. Кхоаткъеи итт шу дизад цуи, царех кхоллама белха цо дІаденнад шовзткъеж кхойтта шу. И. Базоркин литературе вена хиннавар гІалгІай литература кхоллададаладоладенна мара доацача хана, из литература дІаоттарца къахьегаш хинначарна юкъе хиннав И. Базоркин, из литература дегІадоаладеш а хиннав из, таханарча литературни процесса юкъе а хьинар къахьегаш ва.

1924 шера хьаннйиллар ГІалгІай хьехархой техникум. Кхы башха йоккха хинназце а вай культурана доккха гІулакх даь хилар из. Наха юкъе дешара серлал дІалхьош хинна нах кийчбаь хинна ца Іеш, цу техникуме дешаш хиннабар вай литературе йоккхача тІехьаленах бола йоазонхой. Цу техникуме дайзар царна «литература» яха дош, цигача Іомабелар уж ширачунца къовсам лоаттабе, кердачоа тІехьа къахьега. Цу техникума хьалхагІа кийчон, тІаккха керттерча отделене дешаш хиннавар И. Базоркин. Дешархой литератураца бола чам, наьна меттала говзал йовзар хилар къоначa дешархошта хьехаш дика хьехархой хиларах. Къастта царех белгала баха безаш ба Беков Темботи Абрамова Викторияк. Хьалхарвар ше а вар вай литературе кхоллаш, наьна мотти багахдувцами дешархошта хьехаш, ШоллагІьяр яр эрсий литература хьехаш. Цу литературахи вайнахьа багахдувцамахи Іомалуш хилар хургбола йоазонхой. Хьехархой нуягалца дешархоша хьаду массоза «ЦІе зІирган» яхи кулгайоазоп журнал. Цунна юкъедахар И. Базоркина хьалхара йоазош. Цкъа дешархоша Іомаеш хинияр Н. Гоголя повесть «Шинель». Из Іомаеьчул тІехьагІа дешархошта тІадилар цу повеста тІа вувцаш волча Акакий Акакиевича тарн волча мутІарера гІалгІа вувцаш кхоллам болх яйе, аьнна.

Цигача яздир И. Базоркине «Сердало» газете 1928 шера кепатеха аредаьнна хинна ший хьалхара дувцар. Н. Гоголя повеста тара долаш хайра кІама дацар цу дувцара тІа. бакъда, цох хьахилар оригинальни йола гІалгІай литература произведени. «Хатар» яхаш дар из дувцар: цу тІа дувцар нхьена дукхьала хІалак хиннача къеча ахархочох. Ширденнача хІаманна дукхьала яздаь дар из дувцар. Цу хІиманна дІа а йолаелар хулаш латтача йоазонхочун вахарцара йола позици. Вурийтта шу даьннача кІамигача саго яздаь из дувцар тІех чІоагІа могадир цу хана къона хиннача критико а. Цу бахьанца дог айденнача кІамигача саго кхолл шоллагІа дувцар, «ЛадувгІа поэт» я цуй цІи. Ер дувцар а дар яхача ламах Іоходиса эсие тІулвнхаш дувцаш. Хьалхарча дувцарга хьежача уих шоллагІчунна юкъе дукхагІа йолаш яр психологи.

Ширачунца бола къовсам литератураца баь а ца Іеш. И. Базоркин хиннавар техникума кхыбола дешархой санна вахарца к дисача зенечунца къовсам лоаттабеш. Масала, ше санна болча кхыча кагийча нахаца цо гучаловнкх нах Іехабеш, цуна шийна пайда беш хинна цу хана гІоръяьннача «хьежача Амината» киловзалаш. Кагийча наха даь из хІама дІадоаннйташ «Сердало» газете кепатеха хиннаяр статья а. Цу хана вІашагІъелла хиннача ГІалгІай литературни юкъарлонна чубоагІараш каст-каста вІашагІбетталора «Сердало» редакце. Цигача цар массаноа Іоешар шоаш язъяь хинна хІамаш, царех лаьца къамьл дора. Йоазоп дика-во йола оагІонаш гучайоахар, дикагІа долла йоазув кепатоха могадора. Царна юкъе даьа лоацаш хиннавар И. Базоркин а. Цу шерашка зІамигача сага безам тІабола поэзех. Къастта езаду цунна В. Маяковске дешал дола революционни поэзи. Цунна тара верзаш шийгара стихотворенеш а кхолл йоазонхочо. Стихотворенеш а яр ширача заманца къовсам лоаттабеш, кердадер айдеш. Масала цхьан стихотворене тІа цо эрсий меттала яздаь хиннадар: «Тьму, адаты, закон — все смести, сокрушить, и над хламом времен знамя стяг водрузить!» Ше язъяь хинна стихотворенеш вІашагІа а ела тІехьагІо И. Базоркина арахец къастта поэтически сборник «Назманча», — из хилар йоазонхочун эггара хьалха аредаьнна книжка.

И. Базоркина кхоллама наькъа боккха пайда хилар цу 20—30-ча шерашка из самодеятельни спектаклашта юкъе даьа лоацаш хилара. Цу хана ГІалгІай Автономни областе кхелла йолаш яр драматически студи. Хьехархой техникума а ннакха пединститута дешаш волча хана хиннавар И. Базоркин сценически говзал кхееш. Драматически студе коллективо оттаь хиннача Мальсаговгlар Орцхоеи Дошалкъаси язъяьча пьесе «Кердача наькъа тІа» керттерча турпалхочун роль ловзаеш хиннавар И. Базоркин. 1932-ча шера Ростов-Доне хиннача кавказски халкъий искусстваи олимпиаде хьалхаре моттиг а яьккхар цу пьесах оттаяьча спектакло. Пединститута а лоьккха гаьна лоамашка ухкаш хиннача юрташка хьехархочун болх беш хиннавар И. Базоркин, цул тІехьагІа хул из рабфака завуч. Бакъда, театраца чІоагІбеннача безамо из дІавуг Тбилисе Шота Руставели цІерагІча театре, цигача цо Іомаю актерски а режиссерски а говзал. Цигара студи яьккхача, драмтеатре болх беш а хиннав из.

Литературни а сценически а хиннача шин белхо говзатца дика хьалкхевир И. Базоркин. Цу шин хІамах баьна пайда хилар драматургела из къахьега волавалар. Хьалхара пьеса яр 1934-ча шера язъяь «Сатоссаш» яхар. Дукхача актех а йолаш революционни пьеса яр из. Боккхача лоархІаме дар селлара йоккха произведени цу хана кхоллар. Цу пьеса юкъе йолаш дукха конфликташ, дакъа лоацаш бар дукха нах. Театральни коллективана цхьана И. Базоркина из пьеса сценичнегІа хургйолаш тоайир. Из пьеса оттаь хиннаяр эрсий меттала, кепатеха хиннаяр гІалгІайн нохчийн меттала.

И. Базоркина вахарца боккхача лоархІаме хІама хилар 1934 шера Москве хиннача Советски йоазонхой хьалхарча съезда делегат хилар. Цу съезде цо ладийгІар М. Горьке даьча лоархІамеча къамаьлага, бувзам хилар кавказски йоазонхошца барт лелабеш хиннача А. Серафимовичаца. ГІалгІай йоазонхошнара съезда моаршал а Іодийшар цо.

30-ча шерашка а прозаара хьоашал хоалдайц И. Базоркина. Цу хана цо язду бусалба дешар Іомадеш хиннача хьужарений зенах лаьца дувцар «Боанг», язъю очеркаш. Бакъда, шерашка дукхагІа бола из тІабохийт цо драматургена. 1937—1938 шерашка сцена тІа хьоттаю цо язъяь пьеса «Тамара». Вайнахьа кхалсаг ширача Іевдалий карара яьккхарах йола тематика йоашхаш, хІеттаьлца хиннача произведенеел тІехйоалаш хилар из пьеса. Цу тІа ювцаш хиннача керттерча турпалхочун сурт схематически а доацаш. Дукхача оагІонашка хьокхаш дар. Пьеса еиш а цунга хьожаш а болчарна гуш дар вай замах йола йоІ цхьаьца гІа массаза боккх ширачох мукъабоалаш йоатІалга. Пьесе Тамара кердачох боккъонца кхийна яьнна, бакъда, из ширачох дІакхьадда хьадир хьахьокхар а дар шийн заманга диллача боккхача лоархІаме долаш. Кхы а, юрташка ирбенна хинна цу хенара классови къовсам а гайтабир драматурга, цуьлачийн оагІув лаьцаш хьийза бусалба дина вениалех даьнна ле а хьахьекхар. Заманца айхха бувзам а болаш, наха боккха хьхам а беш, лоар[illegible]

Ядеш дукха ха йоае йиш хилацар, кертера дар сахоаца а боккхача аьамма нах гІоттабар: цар дег чу моастагІашкара гоамал соцъяьккхар. ТІом хьайна шин бутт кхачале хьа И. Базоркина кепатох «Уих денош» яха пьеса. Цу сахьате сцена тІа яьккхар из, наха юкъе йоккха агитаци еш а хилар. Цу пьеса тІехьа оттаьяр шоллагІьяр «Капитан Ибрагимов». 1941 шера гуйран халча деношка, 6 ноябре, Грозне хьокхаш хиннаяр из пьеса. Из ларде а юлаш. И. Базоркина язъю верда а боккхача лоархІаме а йола пьеса «Кодталон байрахх». Вай нохчи-гІалгІай литературе хинна ца юсаш, ерригача вай советски литература хоттало лаьрхІар цох критико. Цо из пьеси лалла дІаоттаю цу хана цІихела хиннача Л. Леонова, К. Симонова пьесашта.

И. Базоркина дукха къахьег цу шерашка наьха дог уроаттадеш йола очеркаш язьеш, цо къамаьлаш ду радио гІолла, госпитальшка, из хул блокнот бе а доаллаш тІема хьалхарча мугІарашка. ТІема очеркаш газеташка кепайиттар, къастта книжкаца араяьхар. Драматургеца доттагІал дукхача шерашка лелаяр И. Базоркина. 1949 шери литературни конкурсе цун «Операци» яхача пьеса хьалхара моттиг дІалоаш. 50-ча шерий юкъантера И. Базоркина язъю бераштa дукха безабенна дувцар-фаьле «Кунн», газеташка дукха кепатт очеркаш. Цу хана язъю цо шийн хьалхара повесть «ТІахьехаш». Шийн хана белгала хилар из. Дешаш волчун берригa безам дІаэцаш йола из революционни пьеса а шийна юкъе приключенчески а динамически а дар долаш а хул, бакъда, вайна гуш яр я юрІамукъаяйьяна вай замахо. Цу пьесий сюжет ювцаш язъяь киносценарий а яр цуй «Дота». И. Базоркина язъю цІихезача артиста Махьмуд Эсамбаева вахар ларде а дуллаш киноповесть «Къахьегаш розаш». Цу киноповестах киносценарий а даь, оттадир кинофильм «Со халхавурга».

Очерк, дувцар, пьеса, киносценарий, повесть яхача жанрашка къахьегаш хьаенна йоазонхо говзалца кхийра роман язъе. Вай республике а берригача вай мехка а яйза дІаякар кхоьла арахийца хинна роман «БІаьшеренний Боадонгара». Союзни критико чІоагІа хам беш тІаийцар из роман-эпопея. Социальни а, историко-революционни а, философски а, дезала бытовой а, психологически а, приключенчески а оагІонаш чуйоагІаш я романа юкъе. Романа тІа дувцаш а токхаш а да революци яьлалехьа вайнахьа эхбІаьшера хинна чоалхане вахар. Из дувцара хала а бехктоххаме а дола декхар дика кхоачашде мегад йоазонхочоа. Романа тІа ювцаш я исторена хинна дукха событеш: пачхахьа харц хинна къамий политика, Іеда а беш, нах Турки мехка Іоахийтар, эрсий-японий тІом, хьалхара дунеи юкъара империалистически тІом. Революцен денош дІатІакхоач роман. Дукха а говзалцо кхелла а турпалхой ба вайца романа юкъе хьагойташ. Наьха революционни кхетам мишта кхув, революционни идеологи мишта яржаш хьаенаяр, къамий доттагІал мишта чІоагІлуш хьадена хиннадар, классови къовсам мишта ирлора, — цу тайпара дола лоархІаме хІамаш говзамеча сурташца хьокха мегаш йоазонхочоа.

Цу шерашка драматургеца гІулакх дІахьдаь. Театранна уттаю цуй «Безамаш къьлаш» яха пьеса. Цу тІа ювцаш йола турпалхо [illegible] Тамирийна тара хеташ йола моттигаш.

И. ДАХКИЛЬГОВ.
Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета доцент.

БАЗОРКИН Идрис

ВЕЗА ХЬАША

«БІаьшеренний боадонгара» яхача романа тІара дакъа

Хьаша хІире вар, доккхача къахата тІа йоазош деш вола дийша саг пар. Колойна гІалий тІа дайнад уж къахаташ. Цига, бульвара тІа, ниина а кулгаца хьал а лаьца деш уж наха. Колойс дІахьеккхар уж мишта деш. Цу къахатеш тІара наха хоа дунеи тІа бахача кхыча наха фу деладу. Тамашийна хІама да.

Хьаьна ховлетар Колойс дувцар, каст-каста вселалора из.

Цо дийцар цхьан вамех цун дайх на гІалгІа хинна хилларах. Пхьа я хьаьрча велла ХІирашкахьа дІавахав из... ХІаьта цун шийн цІи Георгий я...

— Боккъала а? — цецваьлар Колой — Хьо тха саг ва! Георг — тха саг ва! Баркал...

Георгий цхьан хана хІирий юрта писарь хиннавла хайта, ЖІайраха шийн хинна хьехархо дагавехар Колойна, цунах дийцар цо. Георгий кхи а чІоагІагІа вселавелар цунна.

Хьаша тІорме чура киниж кийлг хьал а даьккха, цун цІеначa листаш тІа цхьаьца йоазонаши белгалонаши е йолавелар.

— Паччахьа гаьна ва, — йоадхар цо Колойга. — Цун гІончо — Паччахьалкхен Дума а гаьна я. Царна дІахазац гобаьккха наьха белхар... Цхьаине дІахазийта деза царна из. Яаде деза! Дерригача дунеина дІаювла еза вай лаьттан гІайгІа. ТІаккха цхьа хІама хувцадала мег...

Хьаша дикача дагара саг хиларах ше боккъонца тийшавелла Колойс тІехьагІа саг вахийтар Иналкъа а кхыбола шийн гаргара нах а хьабеха.

Цхьа ха яьнначa гІолла Дале чайн дІаьпплашаши оттадир. ТІехьагІа верда устагІаи дулхи, хьалтІамашш чорпен хьачудера. Колойск Иналкъа ен шоайла къувса а къувсаш гІулакх дора хьаша, дийнгІ тІоьла дукха цІогилгаш дІахьалхашка ехар.

Пхьор дІачул тІехьагІа къамаьл дІаьхделар цар. Колойс Георге духтІавала безам болча хаттаранга гІалгІай меттала таламача дора, вокхар шеше хьалхавала а гІертаж жопаш телар цунна. Цо хеттар царга вахарах, лаьттан хьакъехьа, лаьрех, къилах...

Колойс дийцар цунна шоайна мопали уи денача хана шоаш лоамашка чубохкарах, соахка кхаьпкара кхет хІалакдарах, юртдас шоаш мишта боох.

Шоай мол бола бала дІабийцар гІалгІашка Георгена цу бус. Кхьметтел хьаша шу оттаде массане торо йоацалга а лочкъадензар. Георге дерригa дІаладора шийн сомача, цІеначa книжка тІа. Іаьржача мугІараша сихха хьалъкваp цун листаш. Цо дІаяздеш хинна вахар ше санна Іаьржача мугІараш.

Вийса тІехьаяххалча баь гІар уж. Цхьанне а безам бацар цу сагацара къаьста чуваха. Цо дог а лазаш ладувгІар цар хьабувцача шоай балага, духхьал из хар дукха а доваш, ше «галет» аьнна цІи яьккхача доккхача къахата тІа дІаяздe лаьрхІа. Из цхьа моллагІа дола гІулакх дацар!..

Шийна юрт Іобиллача цецваьлар хьаша.

— Массе а юрта дика нах нийсбеннаб сона. бакъда, мишта сона гІулакх де низ кхоачаш бацар уж, — аьлар цо. — Уих тайпара тІа кІал юлла хІама ацар цар...

Йист ца хулаш йийра Колой, малагІа наькъаца ше уж кІадаш Іалашдаьд Георгена дІадувца чІоагІа безам боллашехь. Чоикс Іажарош пхьоаш тола марькъалгаш чаккийна хилар дІадувца... Ца дезадала мег цунна из. ТІаккха бийса яккха ва ю гий а хен. ХІама дердаш! Кхоана хІета а вета а дІадувцаргда цо на! Дувцанза Іергвац.

Дукха водараш дувц эбаргех газеташ тІа. Дерригa дІадийшанв бакъахьа дар массанена а лаьттанна къа а хьеташ бахача нахах эбаргаш мишта хул.

Колойсн Оарцен хьаьшага кулгаш дилийтар. хІамаш тІера дІа а ахийта. Іовнжийтар. Лампа ше волча йиттa аьлар цо.

Дукха ха яр юрт тхьайса. Георге фусамдай а тхьайса бор. хІаьта из улаш а еш. шийн тетрада тІа яздеш вагІар. Цунна хьадухьала увттар ше Іоваьча юртарча вахара сурташ.. Цу кхертІоха раьча цІагІа цу бус шийна къамаьлаш деш хиннараш, царна юкъе шийн берал дІадаха, къоманска лоамарой — хІирий болаш санна хетар цунна. Ма пхьатарра яр цу халкъий кхелаш! КІайча листаш тІа ІотІа а хьежаш яздора цо:

Укхаза бакъдар илачарга
ма хьошалаш!..
Свийнача сигалара ше
лаьтта доссаргдац
вайна из:
НизагІа даккха
дерригa а!.. ДуІа денойх
ма кхерилаш!
Ираза доал деш ба укхаза
цхьа низа...

Сахьила доаллаш ламаза гІеттар Колой. Хьаша волча цІерагІа дІачухьежар из. Вож тхьайса уллар. Іаьржа киниж кийлг бе а доаллаш. Колойс дампа дІайоайир. Хьаьшо доккха са даьккхар.. оагІув хьарцар, шийн меттала йист хилар... Эшаш хІама дий те вуннаІ — хьыйтар. Деле шорттига.

— А... — мол делар Колойс — Дика саг ва... Бакъда, сон кІаьда ва их... Паччахьа Іушта топаш етт, гІойле хилац... ТІаккха ялца... ГІойле хургйий цунах?..

Колой лаьмаз а даь, тха а Іовккар.

Ара сатоссашехь елла чуха Гогас Оарц Матас волча кигар. ТІаккха хьалгІеттар Дали, даа хІама кийчде волаелар, КІегий сибар даьна гІолла, хьаша хьайкавеш хецар.

Колой совраш хьамарзвалар. Доьа сенна чул тІехьагІа Іуйре дийкха дилла мегаш яр. Малхбоале цІиндуш латтар.

Колой чувена сагота Оарцна цунга хьежаш вар. Хьаша цу гаш а дилла, гата хьокхаш воаллар.

Фуд огга? — хьаттар Колойс вешийта, цуьнгара саторо хоаешна

— Матас вогІа я, ше волча дІачувола йоах цо.

— Со ва эгарсий шунас — хаьттар Георге. Матас малий я цуна фу даьз а хайлачул тІехьагІа. Колойс ва нурам делар. Хьаьша воай на дийнар цо цу кхаьлсага вахарах, мар СибарегІа Іона хьачул тІехьагІа лахаро из кІалдийтарах.

— Цхьа дор ва са. са доттагІа хулаш. Дика дор ва. Эшаш хулe, укхаза хьалвоагІарга из... — аьлар Георге. Арабаьлар уж.

Магас шийн дора дукхьала уллар. дІадувшелаь бІаргаш а долаш. Е цхьаш хІамаш уйла йора цо, е сакхетам иурэ ьнпиар из. ГІалий чурча цІагІа хІана а баьде яр.

Юхьмараш доа хо кІай яр цун. Мерий бухь а чІеиг а ирьенпалр. Тамашийна хоза яр цун юкъ. ДІаьха бааде бІаргІаццкъаманаш кІезакга делладенна бордаш...

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университето дІаэйт 1981/82 дешара шера студенташ дІаэцилта.

Дийнахьара отделене дІаийбу уих специальностех:

эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен, гІалгІай мотти литературен; романо-германски метташ литературен (немций; английски, французски); **истори, физика, биологи, хими, географи, математика.**

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 5 ШУ.

«Бухгалтерский учет» яхача специальностах: а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет;

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 4 ШУ.

Деша дІаоттара экзаменаш юкъерча школа программа боараме уих предметашта кул:

«Эрсий мотти литературен» яха специальность — эрсий меттан литературанеи (яздеш а дувцаш а); СССР истори (дувцаш), кхыча мехкий метташ (дувцаш);

«Эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен» яха специальность — нохчий меттан литературанеи (яздеш а дувцаш а), эрсий меттан литературанеи (яздеш), СССР истори (дувцаш);

«Эрсий мотти литературен, гІалгІай мотти литературен» яха специальность — гІалгІай меттан литературанеи (яздеш а дувцаш а), эрсий меттан литературанеи (яздеш), СССР истори (дувцаш).

«Романо-германски филологи» яха специальность ше хьахеркхача метта, эрсий меттан литературанеи (яздеш а дувцаш а); СССР истори (дувцаш);

«Истори» яха специальность — СССР истори (дувцаш), эрсий меттан литературанеи (яздеш а дувцаш а), кхыча мехкий метта (дувцаш).

«Математика» яха специальность — математика (яздеш а дувцаш а), физика (дувцаш), эрсий меттан литературанеи (яздеш);

«Физика» яха специальность — физика (дувцаш), математика (яздеш а дувцаш а), эрсий меттан литературанеи (яздеш).

«Биологи» яха специальность — биологи (дувцаш), хими (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттан литературанеи (яздеш);

«Хими» яха специальность — хими (дувцаш), физика (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттан литературанеи (яздеш);

«Географи» яха специальность — географи (дувцаш), СССР истори (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттан литературанеи (яздеш);

«Бухгалтерский учет» яха специальность — эрсий меттан литературанеи (яздеш), математика (яздеш), СССР истори (дувцаш), географи (дувцаш);

Медалистанеи тІехдика дийша хиларах дола дипломаш дараштеи деша дІаотташ луш йола экзаменаш профилирующи предметах дІаелча кхоачам ба.

Дийша хилара документа тІа «тІехдика», «дика» яха отметкаш йолаш а юкъера лоархІача 4,5 балл йолаш а бола «математикаи» «физикаи» специальностага деша дІаяц, нагахь санна экзаменаш дІаяхча хана 9 баллаш кІезига оценка йолаш хьалхе дІа экзамен дар дІадол.

Цу гІулпага болча абитуриенташ экзаменаш дІалургья:

«Математика» яха специальность — математика (яздеш дувцаш);

«Физика» яха специальность — физика (дувцаш), математика (яздеш дувцаш).

ДЕША ДІАЭЦАРА ПОРЯДОК:

Заявленеш дІаийй 20 июне дена 31 июла кхачалца.

Деша дІаэцара экзаменаш — 1-ча августе дена 20 августе кхачалца.

Заявленеш дІаяхьа университета ректора цІерагІа (гІалгІай цигга). Заявленеца хила деза ер документаш:

1. Юкъера дешар дийша хилара документ (подлинник).
2. Вузе деша дІаоттара йола предприятии е учрежденеи кулгалхоша, общественни организацеша кулгаш а йолаш теш йола характеристика.
3. Предприяти е учреждени администраце белха тоІаль а кулгаш ладь а долча къахьегаш кишка тІара хьажийна йоазув (белха болчарна).
4. Медицински справка (форма № 286).
5. 6 фотосурт (бокрам 3х4).

Шоаш хьакхьачча хьагойт паспорт, военни билет е приписни теш (эскаре бита за тІакхоачарш).

СССР Гражданска Лочашта мукъаболачарна эскара дикка командоване енна характеристика эшаш я.

Студенташка дІаяйбу 21 августе дена 25 августе кхачалца.

Университета адрес: 364907 г. Грозный, ул. Шерипова, 32, приемни комисси.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

13 ИЮНЕ

С. М. Кирова цІерагІа культурай салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. «ІІера ба са хьамсара мохк» яхача темах доза радиоконцерт. Спорт площадка. Шахматни турнир. 16.00. «Дунеи атеизмаи чулоацамах марксизма-ленинизма яхачох» йола лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Бавцнара театр. «Красный молот» яхача завода художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Парте планаш — халкъа планаш» яха кинофильм.

Н. К. Крупске цІерагІа культура Дворец. 10.00. «Даьнъала хилда пионерски ахка» яхача темах йола берий утренник. 14.00. Читальни зал. «Къахьегамна хоза а сийдолаш а ва саг» яхача темах йола книжкай выставка. 17.00. Болх беш я аттракцион.

Химикий культура Дворец. 10.00. Экскурси — «Марша довгІалда дола хий, дахкъале хийла хьу, тхо кхаьчад тамашнеча мехка». 15.00 Баскетболах ловзара яхьаш. 16.00. Болх беш я «Книжкай дунеи тІа» яха любительски объединене: «А. С. Пушкина поэзи». 18.00. «Съездагара съездага» яха кинопанорама. 20.00. «Планета» яха ахка нара площадка. «КПСС — советски общественна кулгалдеш лоастам теламш бола низ» Тематически кинохьокхар.

Просвещене болхлой ЦІа. 14.00. Республика хьехархошта йола «А. С. Пушкина венок» яха литературни сайре.

14 ИЮНЕ.

С. М. Кирова цІерагІа культурай салаІарен парк. Йогача промышленноста болхлой дена хетадаь дукхача наха салаІар. Шейни объединене коллективий салаІара ди. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Спортплощадка. Шашечни турнир. 14.00. «Къахьегача наха хетадаьд» яха радиоконцерт. 12.00. Баьццара театр. Йогача промышленноста болхлой цІей торжественно хьаделлар. Моделаш хьахьокхар. Шейни объединене художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Кинолектори. «ЦхьайттлагІча питилетка социальни экономически декхараш кхоачашдара производственни йоацача сфера лоархІам» яхача темах йола лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 10.00. Баьццара театр «Седа» яхача эстрадни ансамбла концерт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 ИЮНЬ
1 ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.30 — Іуйранара гимнастика
8.05 — М. Равель — «Дафнис а Хлоя а» яхача балетацара дакъош.
9.20 — «Оаххарий хьаннехьа бераштa».
9.30 — «Ди-ноано, ...!»
10.20 — «Деха хьо, тха ...». Концерт.

[illegible]

10.05 — «Шахматни школа».
10.45 — «Эрсий къамаьла».
11.05 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени.
11.55 — «Велакъажаро даьтта сийрдадоах...»
12.45 — «Металлургга Горохова экзаменаш» яха телевизионни фильм.
13.30 — Мари сесага хинна керда вІашагІкхаьйттарий телевизионни клуб.
13.45 — «Дон Кихот» яхача Л. Минкуса балетацара сценаш.

[illegible]

17.25 — Йогача промышленноста болхлой Дена бола «Тха ...» яха музыкальни программа.
18.00 — «Дунеи ...» яха панорама».
18.45 — Мультфильм.
19.00 — Футболах бола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Спартак» (Москва). Киевера передача. ...
21.00 — «Хан».
21.35 — «Поэзи. «Пушкина ...».
22.50 — «Футбольни обозрени».
23.20 — Керлахараш.

[illegible]

РАДИО

13 ИЮНЬ

[illegible]

11 ИЮНЬ
ЯЙГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОИ ДИ

[illegible]

УКВ

[illegible]

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грозней кІезигдукха морхаш а йолаш [illegible] метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехкпхачча секретаря — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-66.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-66.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ02251. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3380